

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัย เรื่องความคิด เห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระนั้น ครอบคลุมสาระสำคัญดังนี้คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระตามความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ประกอบการ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 60 คน จำแนกเป็นกลุ่มผู้บริหาร 17 คน กลุ่มนักวิชาการ 26 คน และกลุ่มผู้ประกอบการ 17 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษานำร่อง (Pilot Study) และจากการศึกษาเอกสาร คำراء บทความ รายงานการประชุมสัมมนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ โดยจัดทำเป็น 3 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหาร ชุดที่ 2 สำหรับนักวิชาการ และชุดที่ 3 สำหรับผู้ประกอบการ แบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบ เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับความหมาย ความพร้อม และ ประสิทธิภาพอิสระที่ควรส่งเสริม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าชนิด 5 คำตอบ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ในด้าน เป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน และการแนะแนวอาชีพอิสระ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าชนิด 5 คำตอบ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ในด้าน เป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน และการแนะแนวอาชีพอิสระ ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าชนิด 5 คำตอบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามและ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การบริการทางไปรษณีย์ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้แจกและ เก็บข้อมูลด้วยตนเอง จากแบบสอบถามที่แจกไป 60 ฉบับ ได้รับคืน เป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 51 ฉบับ คิด เป็นร้อยละ 85.00

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำคำตอบจากแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการ แจกแจงความถี่

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับความหมาย ความพร้อม และประสิทธิภาพอิสระที่ควรส่งเสริม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ในด้าน เป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหารหลักสูตร การเรียนการสอน และการแนะแนวอาชีพอิสระ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.4 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ในด้าน เป้าหมายในการจัดการศึกษา การบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน และการแนะแนวอาชีพอิสระ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพทั่วไปของผู้บริหาร สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 15 คน เป็นชาย 14 คน คิดเป็นร้อยละ 93.3 เป็นหญิง 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 อายุของผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป รองลงมาร้อยละ 13.3 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี ผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 มีอายุราชการ 25 ปีขึ้นไป รองลงมา มีอายุราชการระหว่าง 10-15 ปี และระหว่าง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 13.3 เท่ากัน วุฒิต่างการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 60.0 มีวุฒิปริญญาโท รองลงมาร้อยละ 33.3 มีวุฒิปริญญาเอก ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันของผู้บริหาร ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.0 มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกอง รองลงมา มีตำแหน่งเป็นอธิบดีและรองอธิบดี คิดเป็นร้อยละ 20.0 เท่ากัน ส่วนระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบันส่วนใหญ่ร้อยละ 33.3 มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 5 ปีขึ้นไป รองลงมา มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน 1 ปี และ 4 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.0 เท่ากัน

1.2 สถานภาพทั่วไปของนักวิชาการ สรุปได้ว่า นักวิชาการที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 21 คน เป็นชาย 17 คน คิดเป็นร้อยละ 81.0 เป็นหญิง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 อายุของนักวิชาการส่วนใหญ่ร้อยละ 42.9 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี รองลงมาร้อยละ 33.3 มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป วุฒิต่างการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.1 มีวุฒิปริญญาโท รองลงมาร้อยละ 38.1 มีวุฒิปริญญาเอก ในด้านประสบการณ์ในการทำงาน นักวิชาการส่วนใหญ่ร้อยละ 95.2 มีประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไป รองลงมาร้อยละ 4.8 มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-15 ปี ส่วนหน่วยงานที่สังกัดของ นักวิชาการ ส่วนใหญ่ร้อยละ 57.1 สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย รองลงมา ร้อยละ 38.1 สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

1.3 สถานภาพทั่วไปของผู้ประกอบการ สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 15 คน เป็นชาย 12 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 เป็นหญิง 3 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 อายุของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 80.0 มีอายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป รองลงมา ร้อยละ 13.3 มีอายุระหว่าง 41-45 ปี วุฒิต่างการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 26.7 มีวุฒินุปริญญา รองลงมา มีวุฒิมัธยมศึกษา ปริญญาตรีและปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 20.0 เท่ากัน ส่วนระยะเวลาดำเนินงานของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 60.0 มีระยะเวลาดำเนินงาน 15 ปีขึ้นไปมากที่สุด รองลงมา

ร้อยละ 26.7 มีระยะเวลาดำเนินงานธุรกิจระหว่าง 11-15 ปี และเหตุผลที่มาดำเนินงานธุรกิจปัจจุบันของผู้ประกอบการ พบว่าส่วนใหญ่เป็นงานที่พยายามบุกเบิกขึ้นเอง ซึ่งมีจำนวนถึง 11 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 รองลงมาร้อยละ 13.3 เป็นการสืบทอดอาชีพจากบิดามารดา

2. ความหมายของ "อาชีพอิสระ"

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของอาชีพอิสระ สรุปผลได้ดังนี้

2.1 การให้ความหมายโดยพิจารณาจากรูปแบบอาชีพ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็นด้วยมาก 1 ความหมาย คือ เห็นว่า "อาชีพอิสระ" หมายถึง การประกอบอาชีพทุกประเภทในสาขาเศรษฐกิจที่เป็นระบบ (Formal Sector) และในสาขาเศรษฐกิจที่ไม่เป็นระบบ (Informal Sector) เช่น หามแร่ แหงลอย บริการค้าปลีกต่าง ๆ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.35$)

นอกนี้มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง 2 ความหมาย เรียงลำดับ คือ เห็นว่าหมายถึง

- อาชีพที่เน้นการประกอบการโดยใช้เทคโนโลยีระดับง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อน อาศัยทรัพยากรและพึ่งพาการตลาดในระดับท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.47$)

- อาชีพที่มุ่งเน้นกระบวนการจัดการทางอาชีพ ที่อาศัยทักษะและเทคนิคการจัดการตามหลักวิชา ($\bar{X} = 3.01$)

2.2 การให้ความหมายโดยพิจารณาจากบทบาทของผู้ประกอบการ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมาก 2 ความหมาย เรียงลำดับ คือ เห็นว่าหมายถึง

- อาชีพที่ผู้ประกอบการมีอิสระ เป็นนายจ้างตนเอง ไม่ต้องรอรับคำสั่งจากนายจ้าง ($\bar{X} = 4.47$)

- อาชีพที่ผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบ และดำเนินการในกิจการด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.00$)

2.3 การให้ความหมายโดยพิจารณาจากขนาดของกิจการ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเห็นด้วยมาก 2 ความหมาย เรียงลำดับ คือ เห็นว่า "อาชีพอิสระ" หมายถึง

- อาชีพที่ผู้ประกอบการสามารถกำหนดขนาดของกิจการได้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.62$)

- อาชีพที่ดำเนินการโดยลงทุนน้อย แต่ใช้ตัวคิดและกำลังกายค่อนข้างมาก

($\bar{X} = 3.52$)

3. ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ และประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความคิดเห็น สรุปได้ดังนี้

3.1 ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็นด้วยมากกว่า การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระว่า มีความพร้อมในด้านวุฒิภาวะของผู้เรียน และความพร้อมในด้านทรัพยากรสำหรับการจัดการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมัธยมกระจายอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ แล้ว ($\bar{X} = 3.56$ และ $\bar{X} = 3.47$ ตามลำดับ) ส่วนความเหมาะสมในด้านระยะเวลาเรียน ความพร้อมในด้านบุคลากรในการจัดการศึกษา และความพร้อมในด้านความเห็นชอบ และการสนับสนุนของผู้ปกครองนักเรียน มีความเห็นด้วยเพียงระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, $\bar{X} = 3.01$ และ $\bar{X} = 2.90$ ตามลำดับ)

3.2 ประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัยพบว่า ประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยในระดับมากมี 4 ประเภท เรียงลำดับ คือ

(1) อาชีพที่อาศัยหลักวิชาการจำหน่ายสินค้า เช่น การขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป การขายสินค้าตามเทศกาล ฯลฯ ($\bar{X} = 3.74$)

(2) อาชีพที่อาศัยหลักวิชาเกษตรกรรม เช่น การทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ การทำสวนผลไม้ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.66$)

(3) อาชีพที่อาศัยหลักวิชาศิลปะและหัตถกรรม เช่น การประดิษฐ์ของที่ระลึก การทำเฟอร์นิเจอร์ ฯลฯ ($\bar{X} = 3.52$)

(4) อาชีพที่อาศัยหลักวิชาการบริการ เช่น เปิดร้านเสริมสวย บริการซักอบรีดเสื้อผ้า ฯลฯ ($\bar{X} = 3.50$)

ส่วนอาชีพที่อาศัยหลักวิชาเกษตรกรรมศาสตร์ เช่น การคัดเลือก เลือقم้า การทำอาหารกระบอง ฯลฯ และอาชีพที่อาศัยหลักวิชาอุตสาหกรรม เช่น การทำอิฐบล็อก การทำโรงงานน้ำแข็ง ฯลฯ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยเพียงปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$ และ $\bar{X} = 2.98$ ตามลำดับ)

4. ความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ในด้านต่าง ๆ สรุปผลได้ดังนี้

1. ด้าน เป้าหมายในการจัด

ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากว่าการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ควรมี เป้าหมายในการจัดดังนี้คือ

(1) เพื่อสร้าง เจตคติที่ดีในสัมมาชีพทุกชนิด โดยเฉพาะการประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.41$)

(2) เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้และทักษะ เบื้องต้นในการประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.17$)

(3) มุ่งเน้นการ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ผู้เรียนมีทัศนคติ และค่านิยมในการพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 4.17$)

(4) เพื่อสนับสนุนผู้เรียน เฉพาะกลุ่มสนใจให้เข้าสู่อาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.07$)

ในส่วนนี้มีข้อสังเกตว่า ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยเพียงปานกลางสำหรับ เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมผู้เรียนทุกคน เข้าสู่อาชีพอิสระโดยเฉพาะ ($\bar{X} = 3.15$)

2. ด้านการบริหาร

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการบริหาร สรุปผลได้ดังนี้

2.1 การบริหารระดับกระทรวง ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการมีความเห็นด้วยมากกว่า ควรเป็นการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น เพื่อให้ทุก ๆ ระดับมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.31$) ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ($\bar{X} = 4.17$) ควรเน้นบทบาทของสถานศึกษา โดยกระจายอำนาจการบริหารไปสู่ระดับสถานศึกษามากที่สุด ($\bar{X} = 4.03$) และส่วนกลางควรใช้ระบบเครือข่าย (net working) ในการบริหาร ($\bar{X} = 3.54$)

ในส่วนนี้มีประเด็นที่เห็นด้วยปานกลาง 1 ข้อ คือ การกระจายอำนาจการบริหาร ควรยึดหลักความเป็นเอกภาพ โดยมีหน่วยงานระดับชาติเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการบริหารโดยตรง ($\bar{X} = 3.29$)

2.2 การบริหารระดับสถานศึกษา ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) ว่า สถานศึกษาควรมุ่งเน้นระบบการวางแผนการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ยังเห็นด้วยมากกว่า สถานศึกษาควรบริหารงานแบบไม่จำกัดเฉพาะตนเอง แต่เน้นการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยเฉพาะชุมชนในท้องถิ่น และควรใช้การบริหารแบบองค์กรโดยกระจายงานให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแบบประชาธิปไตย ($\bar{X} = 4.41$ และ $\bar{X} = 4.37$ ตามลำดับ)

3. ค่านิยมหลัก

ผลการวิจัย เกี่ยวกับค่านิยมหลักในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ สรุปผลได้ดังนี้

3.1 หลักการและโครงสร้างหลักสูตร ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเห็นด้วยเพียงปานกลางว่าหลักสูตรปัจจุบันมีหลักการและโครงสร้าง เอื้อต่อการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 3.39$) โดยเห็นด้วยในระดับมากกว่าหลักสูตร เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ควรเน้นที่การนำไปปรับใช้ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง ($\bar{X} = 4.35$) ควรมีโครงสร้างยืดหยุ่นได้ระหว่างวิชาการกับวิชาอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนเลือก เรียนได้ในสัดส่วนที่มากหรือน้อยต่างกันไปตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.25$) ควรจัดหลักสูตร เสริมพิเศษ สำหรับผู้เรียนที่ความต้องการมุ่งสู่อาชีพอิสระโดยเฉพาะ ($\bar{X} = 4.09$) และควรลดวิชาบังคับในหลักสูตรให้น้อยลง

โดยเพิ่มวิชาเลือก โดยเฉพาะวิชาเลือกเสรีที่เน้นด้านอาชีพให้มากขึ้น ($\bar{X} = 3.78$)

3.2 เนื้อหาวิชาในหลักสูตร ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากว่า หลักสูตรควรจะมีจุดมุ่งเน้นวิชาที่เป็นเรื่องของการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ และควรจัดให้มีวิชาที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพอิสระรวมถึง ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และภาษี ($\bar{X} = 4.07$ และ $\bar{X} = 3.92$ ตามลำดับ)

4. ด้านการเรียนการสอน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการเรียนการสอน สรุปผลได้ดังนี้

4.1 จุดมุ่งหมาย ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากกว่าการเรียนการสอนควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งเน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ($\bar{X} = 4.49$) เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้เกิดค่านิยมในการพึ่งตนเอง ($\bar{X} = 4.35$) เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางหรือทางเลือกในการประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.23$) และควรเป็นการส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทัศนคติที่จะไปประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 3.96$).

4.2 ลักษณะการเรียนการสอนวิชาสามัญ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากกว่าการเรียนการสอนวิชาสามัญควรเน้นกิจกรรมเสริมบทเรียน โดยจัดให้บูรณาการกับอาชีพอิสระเพื่อให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ เช่น ฝึกให้นักเรียนฝึกเป็นมัคคุเทศก์ ในวิชาภาษาอังกฤษ และควรบูรณาการเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับงานอาชีพอิสระสอดแทรกในการสอนวิชาการต่าง ๆ ความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.96$ และ $\bar{X} = 3.86$ ตามลำดับ)

4.3 ลักษณะการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็นด้วยมากกว่าการสอนเกี่ยวกับวิชาอาชีพควรมุ่งเน้นภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.21$) ควรสอนให้ครบวงจรของอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.03$) และการเรียนการสอนวิชาอาชีพไม่ควรจำกัดเฉพาะในโรงเรียน ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 3.86$)

ในส่วนนี้มีประเด็นที่เห็นด้วยปานกลาง 1 ข้อคือ ควรเป็นการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ($\bar{X} = 3.33$)

5. ด้านการแนะแนวอาชีพอิสระ

ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็นด้วยมากกว่าการแนะแนว อาชีพอิสระในสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.27$) โดยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 รูปแบบการแนะแนว ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็น ด้วยมากกว่า การแนะแนวอาชีพอิสระควรจัดอย่างเป็นระบบสำหรับดำเนินการแนะแนวโดยเฉพาะ โดยจัดเป็นชั่วโมงกิจกรรมในชั้นเรียนและเวลาสำหรับกิจกรรมพิเศษตามความเหมาะสม นอกจากนี้ การแนะแนวอาชีพอิสระยังควรสอดแทรกในการเรียนการสอนทุก ๆ วิชา ($\bar{X} = 4.47$ และ $\bar{X} = 3.46$ ตามลำดับ)

5.2 บุคลากรแนะแนว ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วย มากกว่าบุคลากรในการแนะแนวอาชีพอิสระควรเป็นผู้มีประสบการณ์เชิงอาชีพอิสระ หรือมีความ เชี่ยวชาญในแต่ละขั้นตอนของการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.35$) และบุคลากรที่ได้รับการฝึกอบรม โดยเฉพาะทางด้าน การแนะแนว เพื่ออาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.07$) นอกจากนี้บุคลากรทุกฝ่ายใน สถานศึกษาควรมีบทบาทในการแนะแนวอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 3.74$)

5.3 เนื้อหาสาระในการแนะแนว ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากกว่าการแนะแนวอาชีพอิสระควรเน้นที่การจัดบริการสนเทศ หรือให้ข่าวสารความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ทันสมัย เช่น จัดฉายภาพยนตร์ วีดีโอเทปเกี่ยวกับอาชีพอิสระ จัดให้มี ศูนย์สนเทศทางอาชีพในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.33$) ควรเน้นการชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ ระหว่างวิชาที่เรียนกับอาชีพอิสระต่าง ๆ เพื่อเรียนวิชาต่าง ๆ หรือเลือกแผนการเรียนอย่างมี เป้าหมาย ($\bar{X} = 4.11$) และควรมีบทบาทรวมถึงการจัดหาบริการแหล่งทุนให้นักเรียนที่สำเร็จ การศึกษายืมไปลงทุนในการประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.03$)

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในด้านต่าง ๆ สรุปผลได้ดังนี้

1. แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับ เป้าหมายในการจัดการศึกษา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัด สรุปได้ดังนี้

1.1 การส่งเสริมและสนับสนุน เป้าหมายในการจัดในระดับกระทรวง ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากในแนวทางที่ว่า ควรจัดสัมมนาเพื่อทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและ เอกชนถึง เป้าหมาย เพื่อความร่วมมือทางการศึกษา ($\bar{X}=4.27$) ควรประชาสัมพันธ์และรณรงค์ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ให้เห็นถึงความสำคัญและ เป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.17$) และควรกำหนดให้ชัดเจน เป็นนโยบายของกรมสามัญศึกษา ($\bar{X} = 4.01$)

1.2 การส่งเสริมและสนับสนุน เป้าหมายในการจัดในระดับสถานศึกษา ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็นด้วยมากในแนวทางที่ว่า สถานศึกษาควรมีนโยบายประสานความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและชุมชนในท้องถิ่น และผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดอบรมชี้แจงครูผู้สอนให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.21$ และ $\bar{X} = 4.09$ ตามลำดับ)

2. แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการบริหาร

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเกี่ยวกับแนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการบริหาร สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารในระดับกระทรวง ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยเป็นอย่างมากในแนวทางที่ว่า ควรเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางให้องค์กร เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินการร่วมกัน ($\bar{X} = 4.29$) นอกจากนี้ องค์กรบริหารในระดับกระทรวงควร เปลี่ยนบทบาทจากการกำกับควบคุม ดูแล สั่งการ มาเป็น การสนับสนุนให้หน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่น เป็นผู้จัด และควรปรับบทบาทหน่วยงานอย่างให้สอดคล้อง

กับภาวะบริหารซึ่งต้องอาศัยความยืดหยุ่นและความคล่องตัวเป็นหลัก ($\bar{X} = 4.15$ และ $\bar{X} = 4.13$ ตามลำดับ)

2.2 แนวทางการบริหารในระดับสถานศึกษา ผู้บริหาร นักวิชาการ และ ผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากในแนวทางที่ว่า ควรจัดให้มีคณะกรรมการดำเนินงานในสถานศึกษาที่ ประกอบด้วยผู้นำในท้องถิ่นและ ผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.15$) ครูอาจารย์ ในสถานศึกษาควรมีส่วนร่วม ในการกำหนดแผนงานและถือปฏิบัติ เป็นนโยบายของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.03$) และควรมีการประสานงานกันระหว่างกลุ่มโรงเรียนรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ในท้องถิ่น เพื่อให้ทรัพยากรร่วมกันในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.86$)

3. แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับหลักสูตร

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการที่มีต่อแนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับหลักสูตร สรุปผลได้ดังนี้

3.1 การจัดหลักสูตร ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการมีความ เห็นด้วยมากในแนวทางที่ว่า การจัดหลักสูตรควรมีการสำรวจความต้องการจากชุมชนและท้องถิ่น และควรเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างภาครัฐและ เอกชน เพื่อหาข้อยุติหรือแนวร่วมในการจัด หลักสูตร ($\bar{X} = 4.49$ และ $\bar{X} = 4.19$)

3.2 การบริหารหลักสูตร ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วย มากที่สุดสำหรับแนวทางที่ว่าควรกำหนดมาตรการที่ชัดเจนและชี้แจงทำความเข้าใจ เพื่อให้สถาน ศึกษา นำหลักสูตรไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.54$) และผู้บริหารสถานศึกษาควร สสำรวจข้อมูลพื้นฐานในชุมชน เพื่อบริหารหลักสูตรโดยเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิด ประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 4.52$)

นอกจากนี้ยังเห็นด้วยมากในแนวทางที่ว่า ควรเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา ในการพิจารณาจัดหลักสูตร เสริมพิเศษสำหรับผู้เรียนที่มุ่งสู่อาชีพอิสระ และการบริหารหลักสูตร ควร เน้นการจัดแผนการเรียนที่สอดคล้องกับการมุ่งสู่อาชีพอิสระไว้ทุกแผนการเรียน ($\bar{X} = 4.13$ และ $\bar{X} = 4.07$ ตามลำดับ)

4. แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ ที่มีต่อแนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการเรียนการสอน สรุปผลได้ดังนี้

4.1 ด้านเวลาเรียน ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการมีความเห็นด้วยมากสำหรับแนวทางที่ว่า ควรปรับความ เวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้ เพื่อความเหมาะสมสำหรับการเรียน การสอนนอกสถานที่ในบางวิชา และผู้บริหารควรมีอิสระในการปรับภาค เรียนให้สอดคล้องกับลักษณะ อาชีพที่จัดสอนในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.09$ และ $\bar{X} = 4.01$ ตามลำดับ)

4.2 ด้านผู้สอน ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากในแนว ทางที่ว่า ควรสร้างระบบจูงใจ เพื่อชักนำผู้ชำนาญการทางอาชีพอิสระในท้องถิ่น เข้าร่วม เป็น วิทยากรพิเศษในการสอนด้านวิชาอาชีพ ($\bar{X} = 4.39$) และผู้สอนควรเปลี่ยนบทบาทจากการสอน ตามหนังสือมาเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้ เรียนรู้จักการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.31$) นอกจากนี้โรงเรียนควรจัดอบรมชี้แจงและพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะและความรู้ ความ เข้าใจเกี่ยวกับอาชีพอิสระอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.25$)

4.3 การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุด ในแนวทางที่ว่า โรงเรียนควรติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับสถาน- ประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่น เพื่อขอความร่วมมือในการเรียนการสอน ที่เกี่ยวกับวิชาอาชีพ ($\bar{X} = 4.62$) นอกจากนี้ยังเห็นด้วยมากสำหรับแนวทางที่ว่าโรงเรียนควร มีนโยบายประสานงานด้านการตลาดกับท้องถิ่น เพื่อหาตลาดสำหรับทดลองการจำหน่ายผลผลิตของ นัก เรียนซึ่งอยู่ในวงจรของการสอน เกี่ยวกับอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.29$)

5. แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพอิสระ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ ที่มีต่อแนวทางหรือมาตรการในการแนะแนวอาชีพอิสระ สรุปได้ดังนี้

5.1 การประสานงาน ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมาก สำหรับแนวทางที่ว่าควรมีการติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อแลกเปลี่ยน

ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เกี่ยวกับอาชีพอิสระ ตลอดจนการจัดกิจกรรมแนะแนวร่วมกัน ($\bar{X} = 4.35$) ควรประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางการแนะแนว ($\bar{X} = 4.25$) นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีศูนย์ประสานงานแนะแนวอาชีพอิสระระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา กับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ ($\bar{X} = 4.13$)

5.2 ระบบบุคลากรแนะแนว ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็นด้วยมากที่สุดในแนวทางที่ว่า ควรสร้างระบบจูงใจเพื่อชักจูงผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระในท้องถิ่น เข้าร่วม เป็นวิทยากรพิเศษในการแนะแนวอาชีพ ($\bar{X} = 4.54$) นอกจากนี้ยังเห็นด้วยมากอีกว่าบุคลากรแนะแนวควรสำรวจข้อมูล เกี่ยวกับอาชีพอิสระในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแนะแนวผู้เรียนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในท้องถิ่น รวมถึงอาชีพใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้น ($\bar{X} = 4.35$)

5.3 การติดตามผล ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากที่สุดว่าควรจัดให้มีการติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพื่อนำปัญหาอาภิปราย และปรับปรุงระบบการแนะแนวของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.60$)

อภิปรายผล

ประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดหลายประการ เพื่อให้ง่ายต่อการเห็นภาพรวมและคาร์ลำดับเรื่อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดหัวข้อใหญ่ ๆ ในการอภิปรายรวม 5 หัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของ "อาชีพอิสระ"
2. ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ
3. ประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริม ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ
5. แนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

โดยมีรายละเอียดในการอภิปรายดังนี้

1. ความหมายของ "อาชีพอิสระ"

ข้อมูลจากการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็นคล้ายกันในหลายความหมายด้วยกันพอจะสรุปได้ว่า อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ผู้ประกอบการเป็นนายจ้างตนเอง ไม่ต้องรอรับค่าจ้างจากนายจ้างโดยผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการในกิจการด้วยตนเอง ส่วนจะประกอบอาชีพอะไรนั้น ผลการวิจัยพบว่า เป็นการประกอบอาชีพทุกประเภททั้งในสาขาเศรษฐกิจที่เป็นระบบ และในสาขาเศรษฐกิจที่ไม่เป็นระบบ ดังนั้นอาชีพที่เรียกว่าอาชีพอิสระนั้นจะครอบคลุมการประกอบอาชีพทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นอาชีพในสาขาเศรษฐกิจที่เป็นระบบ (Formal Sector) เช่น การประกอบอาชีพแพทย์ พยาบาล ทนายความ สถาปัตยกรรม และช่างประเภทต่าง ๆ รวมถึงอาชีพในภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นระบบ (Informal Sector) เช่น หาบเร่ แผงลอย ขายอาหาร บริการด้านต่าง ๆ และเกษตรกรรมของครัวเรือน อาชีพอิสระจึงมีความหมายครอบคลุมถึงการประกอบอาชีพในทุกรูปแบบ โดยไม่จำเป็นต้องระบุหรือเจาะจงตายตัวลงไปว่าเป็นอาชีพแบบใด แต่จะมีความแตกต่างจากอาชีพอื่นตรงที่มุ่งเน้นความเป็นอิสระของตัวผู้ประกอบการซึ่งผู้ประกอบการอาชีพอิสระจะมีบทบาทเป็นนายจ้างตนเองไม่ใช้การไปรับจ้างผู้อื่น และได้รับค่าตอบแทนเป็นรูปแบบของผลกำไรไม่ใช่เงินเดือน การประกอบอาชีพอิสระจึงเป็นหนทางนำไปสู่ทัศนคติใหม่ในการทำงาน ด้วยการสร้างงานให้กับตนเองและสังคมแทนการรับจ้างทำงานในระบบงานที่มีจำนวนจำกัด ดังความเห็นของกุนนาร์ มีท์คอลล (Gunnar Myrdal, 1986 :

1215) ที่ว่าการประกอบอาชีพอิสระ เป็นการปลุกฝังความ เป็นประชาธิปไตยในแง่ของการปกครองตนเอง และเป็นแนวทางแก้ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะ และคานธี (อ้างถึงใน Gunnar Myrdal, 1968 : 1211) ก็มีความเชื่อว่าการประกอบอาชีพอิสระจะเป็นวิธีหลัก เลี่ยงผลร้ายจาก เทคโนโลยีสมัยใหม่ และการใช้เครื่องจักรแทนแรงงานมนุษย์ได้มากที่สุด

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตสำหรับความหมายที่เกี่ยวข้องกับขนาดของกิจการ ซึ่งพบว่า อาชีพอิสระจะเป็นอาชีพที่ผู้ประกอบการสามารถกำหนดขนาดของกิจการได้ด้วยตนเอง แสดงให้เห็นว่า อาชีพอิสระจะมีขนาดของกิจการเล็ก ใหญ่ขนาดใดก็ได้ ไม่มีข้อจำกัดว่าอาชีพอิสระจะต้องเป็นเพียงอาชีพที่มีขนาดของกิจการเล็ก ๆ ดำเนินการโดยลงทุนน้อย ตามที่คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจเช่นนั้น ซึ่งข้อสังเกตดังกล่าวจะสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ เฉลียว สุวรรณภักดี (2531 : 2) สรุปได้ว่า อาชีพอิสระหมายถึงการ เป็นนายจ้างตัวเองโดยไม่คำนึงว่าจะ เป็นธุรกิจขนาดไหน แต่อาชีพอิสระ

จะเป็นอาชีพที่สามารถพัฒนาขนาดของกิจการให้เติบโตขึ้นได้ไม่จำกัด ขึ้นอยู่กับจำนวนลูกจ้างและ
ทุนค่าเงินการของผู้ประกอบ เช่น จากอาชีพอิสระที่มีขนาดของกิจการเล็กไม่โตนัก ถ้าหากขยาย
กิจการให้โตขึ้นก็กลายเป็นการประกอบการขนาดย่อม ถ้ากิจการโตมากขึ้นไปอีกก็เป็นการประกอบ
การขนาดใหญ่มีคองงานหรือลูกจ้างจำนวนมาก ซึ่งอาจเป็นข้อสรุปได้ว่า ขนาดของกิจการไม่เป็น
ข้อจำกัดสำหรับการประกอบอาชีพอิสระ อาชีพได้ตั้งแต่กิจการขนาดเล็ก ๆ ใช้ทุนค่าเงินการน้อย
ไปจนถึงกิจการขนาดใหญ่ ขึ้นอยู่กับทุนค่าเงินการของผู้ประกอบการเอง เป็นสำคัญ

2. ความพร้อมในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการ ประกอบอาชีพอิสระ

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริม
การประกอบอาชีพอิสระ มีความพร้อมมากในด้านวุฒิภาวะของผู้เรียน และด้านทรัพยากรสำหรับ
การจัดการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษากระจายอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ แล้วแต่ความ
เหมาะสมในด้านระยะเวลาเรียน ความพร้อมในด้านบุคลากรในการจัดการศึกษา และความ
พร้อมในด้านความเห็นชอบและการสนับสนุนของผู้ปกครองนักเรียนยังจัดอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ
อิสระในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจัดได้ว่ามีความพร้อมโดยเฉพาะในด้านวุฒิภาวะ
ของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.56$) เพราะโดยทั่วไปการศึกษาเพื่อมุ่งในสาขาวิชาใดอันจะเป็นอาชีพใน
อนาคตของผู้เรียนนั้น จะเริ่มในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นส่วนใหญ่แทบทุกประเทศ คือหลัง
จากที่ได้เรียนรู้วิชาความรู้อัน เป็นพื้นฐาน เบื้องต้นมาแล้ว เนื่องจากผู้เรียนในระดับนี้จะมีวุฒิภาวะ
เหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะในการทำงานตลอดจนพัฒนาความสนใจในอาชีพที่เฉพาะเจาะจง
(วัชรี ทรัพย์มี 2523 : 121) นอกจากนี้ในแผนพัฒนาการศึกษา 2531 ของกรมสามัญศึกษา
ยังได้กล่าวถึงข้อได้เปรียบของการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในระดับนี้ว่า
โรงเรียนมัศึกษามีกระจายอยู่ทั่วไปในระดับตำบลและอำเภอ โรงเรียนสามารถใช้ทรัพยากร
และสถานประกอบการหรือแหล่งวิชาการในท้องถิ่น เพื่อการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพได้ เป็น
อย่างดี เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา รวมทั้งค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง (กรมสามัญ
ศึกษา 2531ก : 1) แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยบ่งชี้ว่ายังมีข้อจำกัดและอุปสรรคหลายด้านทั้งใน
ด้านระบบบุคลากร ความพร้อมในด้านความเห็นชอบและการสนับสนุนของผู้ปกครองนักเรียน

เนื่องจากภาพของการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในอดีตมี เป้าประสงค์ เพียงสอนผู้เรียนให้ เป็นคนขององค์กร (Organization man) หรือ เป็นลูกจ้างขององค์กรโดยมุ่งสู่งานราชการและรับจ้างเอกชน ทำให้ทัศนคติของสังคมมุ่ง เข้ารับการศึกษ เพื่อความ เป็นชนชั้นทาง เศรษฐกิจ และมีทัศนคติที่ดูถูกงานอาชีพประเภทใช้แรงงาน (เฉลียว สุวรรณภักดี 2530 : 6) สิ่งเหล่านี้จะเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ประสบผลสำเร็จกว้างขวาง เท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามนักวิชาการได้ให้ข้อ เสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระไว้ว่า การจัดการศึกษาที่จะส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ใ้คนนั้น จะต้องเริ่มที่การกำหนดจุดมุ่งหมายหรือ เป้าหมายในการจัดการศึกษาที่แน่นอน เสียก่อน เป็นอันดับแรก ค่อจากนั้นจึง เป็นการพัฒนาระบบการผลิตผู้ เรียนให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน รวมถึงตัวครู และมาตรการสนับสนุนช่วยเหลือ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถ เข้าสู่อาชีพอิสระได้ (บุญชู มูลพิณีจ 2530 : 42) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

3. ประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เนื่องจากอาชีพอิสระมีความหลากหลาย และการจัดประเภทของอาชีพอิสระยังไม่มี การจัดอย่างเป็นทางการที่ชัดเจน ส่วนใหญ่แล้วมักจะจัดประเภทของอาชีพอิสระตามจุดมุ่งหมายของตนเอง สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสำรวจอาชีพอิสระซึ่งอยู่ในวิสัยที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายน่าจะ เข้าสู่อาชีพนั้นได้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คือ อาชีพที่อาศัยหลักวิชาการจำหน่ายสินค้า อาชีพที่อาศัยหลักวิชาเกษตรกรรม อาชีพที่อาศัยหลักวิชาศิลปะและหัตถกรรม และอาชีพที่อาศัยหลักวิชาการบริการ

ข้อมูลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อาชีพอิสระที่เป็นไปได้สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเป็นอาชีพอิสระประเภทที่คนส่วนใหญ่ประกอบกันแล้วหลายอยู่แล้ว และเป็นอาชีพในสาขาเศรษฐกิจที่ไม่เป็นระบบ (Informal Sector) โดยเฉพาะจะเน้นมากสำหรับอาชีพที่อาศัยหลักวิชาการจำหน่ายสินค้า เช่น การขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป การขายสินค้าตาม

เทศบาล เนื่องจากการประกอบอาชีพในสาขาที่ไม่จำเป็นต้องใช้เงินทุนและความรู้ทางวิชาการมากนัก นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ประสงค์จะศึกษาต่อสามารถ เริ่มต้นสร้างงานจากอาชีพในสาขาที่ไม่ค่อยยากนัก และนักเรียนบางกลุ่มก็อาจดำเนินอาชีพเหล่านี้สืบต่อจากพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่ก็ประกอบอาชีพอิสระเหล่านี้ก่อนแล้ว (กรมสามัญศึกษา 2531 ข : 5) ดังนั้นการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควรจะต้องเปิดกว้างยิ่งขึ้น โดยจัดหลักสูตรวิชาชีพให้สอดคล้องกับประเภทอาชีพอิสระดังกล่าวและมีการกำหนดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับอาชีพอิสระแต่ละประเภท ให้การศึกษอบรมให้ผู้ที่จะออกไปสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอาชีพนั้น ๆ ได้ หากมีความจำเป็นต้องอาศัยทักษะเฉพาะในการประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งก็อาจจะต้องมีการพัฒนาทักษะดังกล่าว ในรูปของการฝึกอบรมระยะสั้นหรือฝึกอบรม เฉพาะทาง เพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาจะต้อง เป็นการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพอิสระในสาขาต่าง ๆ เหล่านี้ให้มีวิธีการที่ทันสมัยแตกต่างไปจากของเดิมที่ชาวบ้านกระทำอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาอาชีพและมาตรฐานการดำรงชีวิตในท้องถิ่น มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้มากขึ้น เช่น การเกษตรมีการใช้เครื่องจักรกล เข้ามาแทนที่แรงงานคนและแรงงานสัตว์หรืออาชีพอิสระ เกี่ยวกับการบริการ ซึ่งเป็นงานอาชีพที่ขยายได้กว้างขวางและรวดเร็วมาก โดยเฉพาะงานบริการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยพื้นฐานทั่วไปในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทำให้เกิดอาชีพใหม่ ๆ ขึ้นมากมาย ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องมีการส่งเสริมกันอย่างจริงจังให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้ ตลอดจนการกำหนดมาตรการในการสนับสนุนการสร้างงานหรือพัฒนางานด้านนี้อย่างจริงจัง เช่น ด้านเงินทุน และการสร้างทัศนคติของผู้เรียน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่า ข้อมูลจากการวิจัยไม่เห็นอาชีพอิสระที่อาศัยหลักวิชาคหกรรมศาสตร์ และอาชีพอิสระที่อาศัยหลักวิชาอุตสาหกรรม เช่น การทำอิฐบล็อก การทำโรงงานน้ำแข็ง เหตุผลประการหนึ่งอาจเป็นเพราะวิถีชีวิตของเด็กยังน้อยเกินไป อีกทั้งไม่ค่อยสอดคล้องกับการประกอบอาชีพของคนไทย เนื่องจากสภาพข้อเท็จจริงของบ้านเมืองเราส่วนใหญ่ยังเป็นสังคมชนบท โอกาสที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอายุ 17-18 ปี จะสร้างงานขึ้นใหม่ในสาขาที่ไม่ใช่สิ่งที่จะทำได้ง่ายนัก ขณะที่อาชีพอิสระเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าเกษตรกรรม หรือบริการต่าง ๆ ไม่ค่อยสลับซับซ้อน ไม่ค่อยมีปัญหาระงับการดำเนินการในลักษณะที่ต้องพึ่งสถาบันการเงินใหญ่ ๆ เช่น ธนาคาร และถึงแม้อาชีพเหล่านี้อาจจะใช้ทักษะบ้าง แต่ก็ยังเป็นทักษะที่ไม่สูงเด่นแต่อย่างใด (สัณญา จัดคานนท์ 2521 : 37)

4. แนวคิดในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

เนื่องจากแนวคิด เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระได้ เป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และงานอาชีพอิสระ เกี่ยวกับการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ นั้น เป็นไปได้หลายแง่มุม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้สรุปประเด็นที่จะศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ด้วยกันคือ

4.1 เป้าหมายในการจัด 4.2 การบริหาร 4.3 หลักสูตร 4.4 การเรียนการสอน

4.5 การแนะแนวอาชีพอิสระ ดังนั้นในการอภิปรายผลจึงได้อภิปรายตามด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมาดังต่อไปนี้

4.1 ด้าน เป้าหมายในการจัด

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระควรมี เป้าหมาย เพื่อสร้าง เจตคติที่ดีในสัมมาชีพทุกชนิด โดยเฉพาะการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะ เบื้องต้น ในการประกอบอาชีพอิสระ มุ่งเน้นการ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้ผู้เรียนมีทัศนคติและค่านิยม ในการพึ่งตนเอง และควร เป็นการสนับสนุนผู้เรียน เฉพาะกลุ่มสนใจให้ เข้าสู่อาชีพอิสระ

ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน สรุปได้ว่า ปัจจุบันปริมาณการว่างงานของผู้มีการศึกษามีแนวโน้มสูงมากขึ้น เนื่องจากการจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมาไม่สอดคล้องกับการมีงานทำ ภาพของการจัดการศึกษาที่ผ่านมาในอดีตมี เป้าประสงค์ เพียงสอนผู้เรียนให้เป็นคนขององค์กร (Organization man) โดยมุ่งสู่งานราชการ และการรับจ้างเอกชน ซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาวะสังคมในปัจจุบัน เพราะโอกาสในอาชีพรับจ้างทั้งทางราชการและเอกชนมีจำกัด สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นทัศนคติที่ไม่เหมาะสมและส่งเสริมให้ปัญหาการว่างงานทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งในปัจจุบันได้มีการ เสนอแนะให้ปฏิรูประบบการศึกษาให้เกิดการ เชื่อมโยงระหว่าง การจัดการศึกษากับการมีงานทำ หรือสร้างงานโดยตรง โดยเน้นการส่งเสริมการเรียนการสอนที่จะก่อให้เกิดการสร้างงานด้วยตนเองที่เรียกว่า "การประกอบอาชีพอิสระ" โดยมีแนวความคิดหลักว่า การจัดการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ควรเป็นไปในระบบการศึกษาเพื่องานอาชีพ อันหมายถึงการจัดการศึกษาที่บุคคล เมื่อได้รับการศึกษา

ไปแล้วมีความสามารถ มีความตั้งใจที่จะทำงานอาชีพได้ ไม่ว่าจะ เป็นอาชีพรับจ้างหรืองานอาชีพอิสระ ทำได้ทั้งสองอย่างความโอกาสอำนวย (ชม ภูมิภาค 2526 : 47) นอกจากนั้นระบบการศึกษาจะต้องมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างคนให้มีความรู้ ทักษะในการปรับตัว และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ นอก เหนือจากการมีความคิดริเริ่มให้ไปประกอบอาชีพอิสระ (ลีปพนนท์ เกตุทัต อ่างนิง ใน นรินทร์ แจ่มจำรัส 2528 : 44) ดังนั้นการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ด้าน เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะการมุ่งส่งเสริมให้ผู้จบการศึกษาได้มีงานทำ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพดังกล่าว จะต้องเป็นการจัดการศึกษาที่มีความหลากหลายในตัวเองมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และไม่ใช่ว่าในลักษณะบังคับ คือ ไม่ใช่การจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน เข้าสู่อาชีพอิสระโดยเฉพาะ เพียงอย่างเดียว แต่ควรเป็นการจัดการศึกษาที่สนองความต้องการทั้งกลุ่มผู้เรียนที่มุ่งศึกษาคือ และกลุ่มที่มุ่งหวังการประกอบอาชีพอิสระ ดังนั้นการกำหนด เป้าหมายการจัดการศึกษาในระดับนี้ จะต้องเป็นไปในระดับกว้าง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์อย่างกว้างขวางที่สุด โดยเฉพาะการสร้าง เจตคติที่ดีในสัมมาชีพทุกชนิด โดยเฉพาะการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เน้นความสำคัญเป็นพิเศษ ($\bar{X} = 4.41$) เนื่องจาก เป้าหมายดังกล่าวจะเป็นการชี้นำการประกอบอาชีพที่ไม่ใช่การมุ่งไปสู่อาชีพ เดียวระหว่างที่ยังมีอาชีพอื่นอีกมากมาย โดยเฉพาะการประกอบอาชีพอิสระซึ่ง เป็นการสร้างงานด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้มีอุปทานว่างงานลดความรุนแรงลง และนอกจากการชี้นำแล้วการจัดการศึกษายังจะต้องมุ่ง เน้นการสร้าง เสริมคุณภาพชีวิตให้ผู้เรียนมีทัศนคติและค่านิยม ในการพึ่งตนเอง ตลอดจนการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะ เบื้องต้นสำหรับการประกอบอาชีพด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีทางเลือกและสามารถตัดสินใจ ระหว่างการมุ่งศึกษาต่อกับความมุ่งหวังที่จะ ไปประกอบอาชีพ ซึ่งในส่วนนี้ผลการวิจัยบ่งชี้ว่าการจัดการศึกษาจะต้องให้การสนับสนุนผู้เรียนกลุ่มที่สนใจจะ เข้าสู่อาชีพอิสระ โดยจะต้องมีการกำหนด เป้าหมายไว้อย่างชัดเจน เพื่อพัฒนาผู้เรียนกลุ่มนี้ให้มีทักษะและความสามารถ เฉพาะทางเพียงพอที่จะออกไปสร้างงานด้วยตนเองหรือประกอบอาชีพอิสระได้

อย่างไรก็ดีการกำหนด เป้าหมายการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย เช่นนี้ จำเป็นจะต้องมีแนวทางหรือมาตรการที่ชัดเจน เพื่อให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตลอดจนตัวผู้เรียนและผู้ปกครองได้ตระหนักและมีความเข้าใจที่ตรงกัน จึงจะทำให้การจัดการศึกษาในลักษณะดังกล่าวข้างต้นสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้

4.2 ด้านการบริหาร

ข้อมูลจากการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระควรมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับสังคมและท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยจะต้องเน้นการบริหารทั้งการบริหารในส่วนกลางและการบริหารระดับสถานศึกษา จะต้องมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน เพื่อลดความสูญเปล่าของการลงทุนในการจัดการศึกษา สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การบริหารระดับกระทรวง

ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเห็นด้วยมากว่าจะต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นเพื่อให้ทุก ๆ ระดับได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.31$) ขณะเดียวกันก็จะต้องมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อความร่วมมือในการจัดการศึกษา เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมและสถาบันภาคเอกชนต่าง ๆ ซึ่งควรจะได้มีกลไกที่จะให้หน่วยงานเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการวางแผน การกำหนดนโยบาย การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตว่าการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลาง ไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น ไม่ควรยึดหลักความเป็นเอกภาพโดยส่วนกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์สั่งการในการดำเนินงานบริหารโดยตรง โดยผลการวิจัยได้บ่งชี้ว่า ส่วนกลางควรจะใช้ระบบเครือข่าย (net working) ในการบริหารมากกว่า ซึ่งระบบบริหารแบบเครือข่ายนี้ ส่วนกลางจะเปรียบเสมือนแม่ข่ายในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ให้เครือข่ายคือ เขตการศึกษา ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศนำไปดำเนินงาน โดยเปิดโอกาสแต่ละเขตการศึกษาซึ่งควบคุมหน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่น เป็นผู้รับผิดชอบและตัดสินใจได้เองในการจัดการศึกษา ซึ่งการบริหารในลักษณะนี้จะเป็นการกระจายอำนาจ เพื่อให้ทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนั้นยังทำให้การบริหารเกิดการประสานสัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวทันต่อเหตุการณ์ตั้งแต่ระดับสูงจนถึงระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะระดับสถานศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าควร เน้นบทบาทของสถานศึกษาโดยกระจายอำนาจการบริหารไปสู่ระดับสถานศึกษามากที่สุด เนื่องจาก เป็นระดับ

ปฏิบัติการและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับท้องถิ่นอย่างแท้จริง ซึ่งในปัจจุบันการบริหารการมัธยมศึกษาถึงแม้ว่าจะ เป็นแบบรวมนำเข้าเข้าสู่ส่วนกลาง แต่ก็ให้อิสระแก่สถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ช้องถิ่นและสังคมอยู่แล้ว ดังนั้น การกระจายอำนาจการบริหารลงสู่ระดับสถานศึกษาจะเป็นการให้อิสระแก่สถานศึกษายิ่งขึ้น ซึ่งสถานศึกษาจะสามารถปรับปรุงระบบบริหารงานภายในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องและสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระได้อย่างแท้จริง

2. การบริหารระดับสถานศึกษา

ในการบริหารระดับสถานศึกษา ได้ข้อสรุปว่าจะต้องประสานความร่วมมือกันทั้งภายในสถานศึกษาและหน่วยอื่นรวมถึงชุมชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะ ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เน้นมากที่สุดว่า สถานศึกษาควรมุ่งเน้นระบบการวางแผนการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 4.52$) เช่น อาคารสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน และเครื่องมือเครื่องใช้ในการฝึกอาชีพ จะต้องพยายามตัดแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยไม่คำนึงถึงความสวยงามหรูหราและพยายามใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ สำหรับสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกันก็อาจใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ที่มีอยู่แล้วร่วมกันได้ นอกเหนือจากนั้นในการบริหารสถานศึกษาจะต้อง เน้นการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยเฉพาะชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้ความรู้และทักษะแก่นักเรียน เช่น ช่วยในการฝึกอาชีพ ช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ส่วนระบบบริหารงานในสถานศึกษาเองก็จะต้องมีความคล่องตัว มีการจัดแบ่งหน่วยงานออกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม ประกอบด้วยตัวบุคคลและเครื่องใช้ที่จำเป็นสำหรับงานแต่ละประเภทโดย เน้นการบริหารระบบองค์กร สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ผู้บริหารที่มีทัศนคติ และความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษ เพราะถ้าผู้บริหารมีทัศนคติที่ล่าช้าก็จะเป็นอุปสรรคที่ร้ายแรงต่อความคิดสร้างสรรค์ของคณาจารย์และผู้เรียน

4.3 ด้านหลักสูตร

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยชี้ไปในทางที่ว่า หลักสูตรจะต้องเน้นการนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับท้องถิ่น เพื่อให้สนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง จึงจะสามารถสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่บนพื้นฐานที่ว่า หลักสูตรกลางที่จะนำไปใช้ให้สนองกับความต้องการของผู้เรียนนั้น จะต้อง เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นได้ระหว่างวิชาการกับวิชาชีพ และจัดให้มีหลักสูตร เสริมพิเศษสำหรับผู้เรียน ที่ต้องการมุ่งสู่อาชีพอิสระ โดยเฉพาะ

ข้อสรุปดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า หลักสูตรในปัจจุบันยังไม่พร้อมที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ชำ เติง วุฒิจันทร์ (2530 : 10) ว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายพุทธศักราช 2524 มีลักษณะเป็นหลักสูตรสำหรับเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัย โครงสร้างของหลักสูตรบรรจุเนื้อหาด้านปรัชญาและความรู้ทั่วไปอย่างกว้างขวาง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพน้อยไม่เพียงพอที่ผู้เรียนจะไปประกอบอาชีพได้ ทำให้ผู้ที่เรียนจบออกมาโดยมิได้ศึกษาต่อไม่สามารถหางานทำได้ก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานคิดความมา ซึ่งมารุต มุนนาค (2530 : 1-3) ได้กล่าวถึงการจัดการมัธยมศึกษาเพื่อการมีงานทำว่า หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายควรจะแบ่งเป็น 2 ระดับคือ

ระดับที่ 1 เป็นวิชาชีพหรืออาชีพที่เกี่ยวข้องกับการรับจ้าง รวมถึงอาชีพการรับราชการ ซึ่งต้องการคนที่ศึกษาต่อไปถึงระดับปริญญาตรี ซึ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาได้มีการเตรียมการมาเป็นเวลานานแล้ว

ระดับที่ 2 เป็นการศึกษาเพื่ออาชีพอิสระ ซึ่งปัจจุบันกำลังต้องการอย่างยิ่ง เนื่องจากโอกาสที่จะสร้างงานใหม่หรือพัฒนางานเดิมของผู้เรียนจะมีมากขึ้น

หลักสูตรดังกล่าวมีลักษณะเปิดกว้าง ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดไว้สำหรับผู้เรียนที่ต้องการจะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ควบคู่กับการสนับสนุนผู้เรียนที่ต้องออกจากระบบการศึกษาโดยมิได้เรียนต่อจะได้เข้าสู่อาชีพอิสระได้ ซึ่งหลักสูตรลักษณะดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยซึ่งเน้นมากกว่า หลักสูตรจะต้องมีโครงสร้างยืดหยุ่นได้ระหว่างวิชาการกับวิชาอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ในสัดส่วนที่มากหรือน้อยต่างกันไปตามความต้องการ ($\bar{X} = 4.25$) ดังนั้นการจัดหลักสูตรจะต้องลดวิชาบังคับลง และเพิ่มวิชาเลือกให้มากขึ้น โดยเฉพาะวิชาเลือกเสรีทางด้านอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามแนวคิดของแต่ละคน เช่น ผู้เรียนที่มุ่งจะศึกษาค้นคว้าเลือกเรียนเน้นหนักไปในทางวิชาการ ส่วนผู้เรียนที่คิดจะไปประกอบอาชีพก็เลือกเรียนให้เน้นหนักไปทางอาชีพ โดยเฉพาะเนื้อหาของหลักสูตรควรมุ่งเน้นวิชาที่เป็นเรื่องของการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาดังประเทศ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนิพนธ์ พัวพงศกร (2530 : 26) ว่าการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะต้องเน้นการปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถด้านภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เพราะความรู้เหล่านี้จะนำไปสู่การคิด การตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลมีขั้นตอน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญยิ่งต่อการประกอบอาชีพที่ต้องการความชำนาญเป็นพิเศษ และควรจัดให้มีวิชาเกี่ยวกับ

ความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพอิสระ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือ คณิตศาสตร์ธุรกิจ บัญชี วิชาที่ว่าด้วยการเริ่มประกอบธุรกิจ วิชาเกี่ยวกับพื้นฐานในการใช้ เทคโนโลยี วิชาเกี่ยวกับการบริหารเงินทุน รวมถึงความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและภาษี แต่มีข้อ นำสั่ง เกตว่า การจัดหลักสูตร ในลักษณะนี้ควรจะต้องจัดให้มีหลักสูตร เสริมพิเศษสำหรับผู้เรียน ที่ต้องการมุ่งสู่อาชีพอิสระโดยเฉพาะด้วย ($\bar{X} = 4.09$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน ประจวบเหมาะ (2530 : 71) โดยอาจจัดหลักสูตรเสริมเป็นพิเศษขึ้น เฉพาะวัตถุประสงค์ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันอย่างสำคัญที่จะพัฒนาฝึกฝนบุคคลให้มีคุณสมบัติพร้อม สามารถประกอบอาชีพ อิสระได้ อนึ่งการจัดให้มีหลักสูตร เสริมพิเศษขึ้น เฉพาะวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จะมีลักษณะคล้าย กับโครงการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนที่หน่วยงานทางการศึกษาบางหน่วยงานดำเนินการ อยู่ในปัจจุบัน แต่หลักสูตรเสริมพิเศษนี้อาจจัดในรูปแบบโปรแกรมการศึกษาต่อเนื่องภายหลังจาก สำเร็จการศึกษาหรือจัดในรูปแบบของโครงการระหว่างเรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนที่ต้องการมุ่งสู่ อาชีพอิสระจริง ๆ ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะ ความสามารถ ประสบการณ์และเจตคติต่องานอาชีพ อิสระอย่างเพียงพอ จนเกิดความมั่นใจและมีคุณสมบัติเฉพาะตัวพอที่จะออกไปประกอบอาชีพ อิสระได้

อย่างไรก็ดี สำหรับข้อสังเกตที่ว่า หลักสูตรจะต้องเน้นการนำไปปรับใช้ให้เหมาะ กับท้องถิ่น เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริงนั้น ($\bar{X} = 4.55$) อาจเป็น เพราะวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะให้หลักสูตรมีส่วนพาดพิงถึงงานอาชีพในท้องถิ่นโดยตรง ดังนั้นจึง ต้องมีการนำหลักสูตรไปปรับใช้ โดยเฉพาะการจัดหลักสูตรวิชาชีพให้มีรายวิชาที่สอดคล้องกับความ ต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่นและสังคม เพื่อให้สามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการ ประกอบอาชีพอิสระได้อย่างแท้จริง ซึ่งเป็นเรื่องที่ควรจะได้มีการกำหนดแนวทางตลอดจนมาตรการ เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นไว้ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

4.3 ด้านการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรอย่าง แท้จริงถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การใช้หลักสูตรของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อมูลจากการวิจัยส่วนหนึ่งเน้นมากกว่า การเรียนการสอนควรมุ่งหมายเพื่อมุ่งเน้นการนำ ความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง ($\bar{X} : 4.49$) นอกจากนั้นจะต้องปลูกฝังผู้เรียนให้เกิดค่านิยมใน การพึ่งตนเอง มองเห็นแนวทางหรือทางเลือกในการประกอบอาชีพอิสระ และส่งเสริมผู้เรียนให้ เกิดทัศนคติที่จะไปประกอบอาชีพอิสระ ผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพิน ประจวบเหมาะ (2530 : 84) ซึ่งพบว่า การเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้เกิดการประกอบ

อาชีพอิสระ จะต้องปลูกฝังค่านิยมของผู้เรียนไม่ให้รังเกียจอาชีพอิสระสามารถทำงานได้ทุกประเภท โดยจะต้องสอนให้รู้จักคิดไม่ไขว่คว้า สอนให้รู้จักโลกของความเป็นจริง มีนิสัยรู้จักคิดริเริ่ม และมีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจุดมุ่งหมายดังกล่าวอาจเป็นข้อสรุปได้ว่า การเรียนการสอนที่จะส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพอิสระ จะต้องมีการผสมผสานหรือจัดให้มีส่วนสัมพันธ์กันทั้งวิชาสามัญ วิชาชีพและการประกอบอาชีพในท้องถิ่นไปพร้อม ๆ กัน (กรมสามัญศึกษา 2531 ค : 11) โดยในส่วนนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับลักษณะของการเรียนการสอนวิชาสามัญ และการเรียนการสอนวิชาอาชีพ นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การเรียนการสอนวิชาสามัญ

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ควรมีการส่งเสริมวิชาสามัญ ในลักษณะวิชาที่จะ เป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพ หรือเป็นพื้นฐานในการฝึกหัดวิชาชีพ ในโอกาสต่อไป ซึ่งผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการจะเน้นมากกว่า ควรเน้นกิจกรรมเสริมบทเรียน โดยจัดให้บูรณาการกับอาชีพอิสระ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.96$) ซึ่งการส่งเสริมกิจกรรมเสริมบทเรียนให้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพดังกล่าว อาจกระทำได้โดยการจัดให้เป็นกิจกรรมหรือประสบการณ์ตรง เช่น การฝึกให้นักเรียนฝึกเป็นมัคคุเทศก์ในวิชาภาษาอังกฤษ การเรียนการสอนวิชาสามัญในลักษณะดังกล่าวนี้ จะมีส่วนช่วยเสริมสร้าง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่ออาชีพทุกชนิด ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามแก่วิชาชีพหรือกลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพดังกล่าว ซึ่งการจัดกิจกรรมเสริมบทเรียนเช่นนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในการเรียนการสอนวิชาสามัญทุกวิชา แต่อย่างไรก็ดีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ ก็ยังอาจทำได้โดยการบูรณาการเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับงานอาชีพอิสระสอดแทรกในการสอนวิชาการต่าง ๆ ซึ่งอาจทำได้โดยการประยุกต์บทเรียนวิชานั้น ๆ ให้ตรงหรือมีความสอดคล้องกับ เรื่องของงานอาชีพต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อสอนนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้บทเรียนอย่างสัมพันธ์โดยตรงกับอาชีพต่าง ๆ เช่น การสอนบทเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ โดยปรับเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับ เรื่องของการเพาะปลูกพืชในท้องถิ่น แต่การเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าวนี้ ครูผู้สอนจะต้องตระหนักถึงวัตถุประสงค์ของวิชานั้น ๆ และสอนให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ของวิชา หรือ ๑ กับบูรณาการเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีพสอดแทรก เข้าไปในการสอนได้อย่างเหมาะสม

2. การเรียนการสอนวิชาอาชีพ

ผลการวิจัยเน้นมากกว่า การสอนเกี่ยวกับวิชาอาชีพควรมุ่งเน้นภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.21$) แสดงให้เห็นว่าการสอนเกี่ยวกับอาชีพจะต้องให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับสภาพของงานอาชีพที่แท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์มองเห็นแนวทางหรือทางเลือกในการประกอบอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งการสอนอาชีพหากมุ่งแต่สอนเพียงภาคทฤษฎีเฉพาะในห้องเรียนอย่างเดียวโดยไม่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ย่อมก่อให้เกิดเพียงมโนภาพ หรือการวาดภาพบนอากาศ ไม่อาจนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์แต่อย่างใด โดยเฉพาะการสอนอาชีพจะต้องสอนให้ครบวงจรของอาชีพอิสระ ซึ่งการสอนในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการจัดการ สามารถจัดการในด้านการลงทุน การผลิต การจำหน่าย การบริการ การบริโภคอย่างครบวงจร ฟังตนเองได้ในการประกอบการขนาดย่อม สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะอาชีพอิสระเมื่อเรียนจบแล้ว (กรมสามัญศึกษา 2531 ค : 10) แต่ผลการวิจัยบ่งชี้ต่อไปว่า การสอนวิชาอาชีพไม่ควรจำกัดเฉพาะในโรงเรียน ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการหรือสถานประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งจะสอดคล้องกับความคิดเห็นของวิศิษฐ์ ดวงสงค์ สรุปได้ว่า การสอนวิชาอาชีพให้แก่เด็กเรียนเพียงแต่ปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการหรือโรงฝึกงานเท่านั้น จะไม่สามารถสร้างค่านิยม และเจตคติให้ผู้เรียนรักวิชาอาชีพที่ตนเรียน จำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกปฏิบัติงานอาชีพจริง ๆ และประการสำคัญซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปก็คือ การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพเฉพาะในโรงเรียนมีข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น ขีดจำกัดทางเทคนิค ความเวลาฝึกงานไม่พอกับความต้องการของผู้เรียน ในขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการก็ยอมรับว่าความรู้ทางวิชาอาชีพบางวิชานั้นบุคคลภายนอกสามารถที่จะให้การศึกษาได้ดีกว่าครูในโรงเรียน (กรมสามัญศึกษา 2531 ข : 5) ดังนั้นหนทางที่จะหลีกเลี่ยงข้อจำกัดดังกล่าว ก็คือจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการนอกโรงเรียนด้วยสำหรับบางวิชา โดยอาจจัดให้ผู้เรียนได้เรียนภาคทฤษฎีจากทางโรงเรียนก่อน แล้วจึงส่งผู้เรียนออกไปฝึกปฏิบัติงานจริงจากสถานฝึกอาชีพหรืออาจให้ผู้เรียนไปรับการเล่าเรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจากสถานฝึกอาชีพภายใต้การนิเทศและประสานงานกับทางโรงเรียน

ในส่วนนี้มีข้อน่าสังเกตว่า ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ ไม่เน้นการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งอาจเป็นเพราะบุคคลทั้ง 3 กลุ่มเห็นว่าคุณลักษณะในการเป็นผู้ประกอบการ เป็นเรื่องที่มีความแตกต่างจากความสามารถด้านทักษะ เนื่องจากทักษะทางอาชีพเป็นสิ่งที่อาจฝึกฝนและนำมาแยกแยะขึ้นตอนเพื่อสอนให้แก่ผู้เรียนได้ แต่คุณลักษณะในการเป็นผู้ประกอบการ อาทิ การตัดสินใจ ความมุ่งมั่นและปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จ ความกล้าได้กล้าเสีย กล้าเสี่ยง เหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องสั่งสมมาจากตนเองจากประสบการณ์ ไม่สามารถสั่งสอนกันได้ภายในระบบการศึกษาในปัจจุบัน

โดยสรุปการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพอิสระจะต้องเป็นการมุ่งเน้นผู้เรียนทั้งการเรียนการสอนในวิชาสามัญและวิชาอาชีพ โดยจะต้องส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับงานอาชีพไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่มีลักษณะดังกล่าว เนื่องจากยังมีอุปสรรค และข้อจำกัดหลายประการเกี่ยวกับบุคลากรงบประมาณ ความร่วมมือกับสถานฝึกอาชีพในท้องถิ่น สมควรที่จะได้มีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการ เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงในสิ่งเหล่านี้ต่อไป

4.5 การแนะแนวอาชีพอิสระ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการแนะแนวอาชีพอิสระในสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระซึ่งในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปัจจุบันยังไม่มี การส่งเสริมมากนัก ประกอบกับข่าวสารหรือข้อมูลเกี่ยวกับงานอาชีพอิสระค่อนข้างจะเผยแพร่ไปได้ในวงจำกัด เนื่องจากงบประมาณมีน้อยทำให้บทบาทของการแนะแนวอาชีพอิสระไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ซึ่งการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับการแนะแนวอาชีพอิสระในสถานศึกษามากขึ้น มีการจัดอย่างเป็นระบบให้เด่นชัดขึ้นโดยมีประเด็นที่ควรสนใจเกี่ยวกับรูปแบบ บุคลากรแนะแนว และเนื้อหาสาระในการแนะแนวนำมาอภิปรายดังนี้

1. รูปแบบการแนะแนว ข้อมูลจากการวิจัยพบว่า การแนะแนวอาชีพอิสระควรจัดอย่างเป็นระบบสำหรับดำเนินการแนะแนว โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นรูปแบบการแนะแนวที่ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ เห็นด้วยมากกว่า การแนะแนวอาชีพอิสระโดยจัดสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกวิชา แสดงให้เห็นว่าการแนะแนวอาชีพอิสระสมควรได้รับการส่งเสริมให้มากขึ้น โดยจะต้องจัดอย่างเป็นระบบให้เห็นเด่นชัด เช่น จัดให้มีฝ่ายหรือหน่วยขึ้นในสถานศึกษา เพื่อดำเนินการ

แนะแนวโดยเฉพาะ โดยจัด เป็นชั่วโมงกิจกรรมในชั้นเรียน และ เวลาสำหรับกิจกรรมพิเศษตามความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามการแนะแนวอาชีพอิสระก็อาจจัดให้สอดคล้องอยู่ในการเรียนการสอนทุก ๆ วิชาได้ แต่วิธีนี้ค่อนข้างมีขีดจำกัด เนื่องจากเป็นการแนะแนวที่มีได้เน้นอย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนอาจไม่ได้รับบริการแนะแนวอย่างเพียงพอ ต่างจากการแนะแนวในแบบแรก ซึ่งระบบการแนะแนวจะดำเนินการโดยผู้ให้บริการด้านแนะแนวอาชีพอิสระโดยเฉพาะ อย่างไรก็ตามการแนะแนวอาชีพอิสระก็อาจให้การแนะแนวทั้งสองแบบควบคู่กันไปก็ได้ แต่จะต้องมีการประสานงานกันอย่างดีระหว่างฝ่ายหรือหน่วยที่จัดบริการแนะแนวกับทางด้านครูผู้สอนประจำวิชา เพื่อให้การแนะแนวดำเนินไปได้อย่างสอดคล้อง

2. บุคลากรแนะแนว ข้อมูลจากการวิจัยในส่วนนี้สรุปได้ว่า การดำเนินงานแนะแนวอาชีพอิสระควรจะเป็นความร่วมมือกันระหว่างบุคคลหลายฝ่าย มีการกำหนดบุคลากรในการดำเนินงานแนะแนวและกำหนดหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง แต่จะเน้นมากสำหรับบุคลากรที่มีประสบการณ์เชิงอาชีพอิสระ หรือมีความเชี่ยวชาญในแต่ละขั้นตอนของอาชีพ ($\bar{X} \approx 4.35$) ซึ่งได้แก่ผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการอาชีพอิสระต่าง ๆ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรหรือหน่วยงานภาคเอกชน เนื่องจากบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระโดยตรง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล และรอบรู้ขีดจำกัดในขั้นตอนต่าง ๆ ของการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งถ้าหากบุคคลเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาทในการแนะแนวแก่นักเรียน อาจจะเป็นในฐานะบุคลากรหรือผู้บรรยายพิเศษ ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมมาโดยเฉพาะทางด้านการแนะแนวอาชีพอิสระ ก็จะทำให้การแนะแนวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถ้าบุคลากรแนะแนวในสถานศึกษาเป็นผู้ที่เคยทำธุรกิจหรือมีประสบการณ์ในอาชีพอิสระมาแล้วก็จะยิ่งมีความเหมาะสม เนื่องจากนักเรียนจะได้รับทราบข้อมูลและสภาพของการประกอบอาชีพอิสระอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เพราะการแนะแนวอาชีพอิสระไม่ใช่เรื่องที่อาศัยการคาดเดา แต่ต้องเป็นการแนะแนวที่อาศัยบุคลากรที่รอบรู้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ครูผู้สอนประจำวิชา ก็อาจจะมีบทบาทในการแนะแนวให้แก่นักเรียนได้ เช่น ถ้าครูสังเกตพบว่านักเรียนคนใดมีความสามารถและมีทักษะซึ่งจะพัฒนาและนำไปสู่การประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งได้ ครูก็ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกอย่างแท้จริงหรือช่วยให้นักเรียนรู้จักวางแผนอาชีพตัวเองในอนาคตได้

3. เนื้อหาสาระในการแนะแนว ข้อมูลจากการวิจัยในส่วนนี้สรุปได้ว่า การแนะแนวอาชีพอิสระจะต้องมีการกำหนดขอบข่ายและเนื้อหาสาระให้กว้างขวาง เพื่อให้บริการแก่นักเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการ มีความเห็นด้วยมากว่าการแนะแนวอาชีพอิสระควรเน้นที่การจัดบริการสนเทศ หรือให้ข่าวสารความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ

ที่ทันสมัย ($\bar{X} = 4.33$) เนื่องจากในปัจจุบันนี้สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยให้ความสนใจมากนัก ตลอดจน การติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาชีพอิสระทำได้ไม่ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพอิสระนั้น สถานศึกษาควรจะต้องมุ่ง เน้นระบบการให้ข้อมูลข่าวสารทางอาชีพที่ถูกต้อง และด้วยวิธีการที่ทันสมัย เช่น การจัดให้มีศูนย์สนเทศทางอาชีพ ในสถานศึกษา ห้องสมุดอาชีพ การจัดฉายภาพยนตร์หรือวิดีโอเทปเกี่ยวกับอาชีพอิสระต่าง ๆ ในชั่วโมงกิจกรรมในชั้นเรียน รวมถึงการจัดทัศนศึกษาให้นักเรียนเข้าเยี่ยมชม และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการความสำเร็จในอาชีพอิสระต่าง ๆ เพื่อให้มองเห็นช่องทางและทัศนคติที่สำคัญสำหรับการประกอบอาชีพอิสระ นอกจากนี้การแนะแนวอาชีพอิสระยังควรชี้ให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาที่เรียนกับอาชีพอิสระต่าง ๆ เพื่อเรียนวิชาต่าง ๆ หรือเลือกแผนการเรียนอย่างมีเป้าหมาย รวมถึงการให้บริการให้คำปรึกษาและวางแผนการประกอบอาชีพอิสระสำหรับผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาและต้องการเข้าสู่อาชีพอิสระซึ่งการแนะแนวในส่วนนี้ควรจะมีบทบาทรวมถึงการแนะนำแหล่งทุนที่นักเรียนจะได้รับบริการเพื่อเข้าสู่อาชีพจริง ๆ ด้วย

5. แนวทางหรือมาตรการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการที่จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวยังมีข้อจำกัด และอุปสรรคหลายประการสมควรที่จะได้มีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการ เพื่อส่งเสริมหรือสนับสนุนแนวคิดในการจัดการศึกษาให้ชัดเจน ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้สรุปประเด็นที่จะศึกษาออกเป็น 5 ด้านด้วยกันคือ 5.1 แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัด 5.2 แนวทางที่จะมาตรการเกี่ยวกับการบริหาร 5.3 แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับหลักสูตร 5.4 แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการเรียนการสอน 5.5 แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพอิสระ ดังนั้นในการอภิปรายผลจึงอภิปรายตามด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมา ดังต่อไปนี้

5.1 แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับเป้าหมายในการจัด

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า จะต้องมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเป้าหมายในการจัดการศึกษาให้ชัดเจนทั้งในระดับกระทรวงและในระดับสถานศึกษา โดยจะเน้นการสร้างควมเข้าใจถึงเป้าหมายเพื่อให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจที่ตรงกัน นำมาอภิปรายได้ดังนี้

5.1.1 การส่งเสริมและสนับสนุนเป้าหมายในการจัดการศึกษาในระดับ

กระทรวง

ในระดับกระทรวง เน้นมากในแนวทางที่ว่าควรจัดสัมมนา เพื่อทำความเข้าใจกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและ เอกชนถึง เป้าหมาย เพื่อความร่วมมือทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.27$) ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ จะต้องอาศัยความร่วมมือกันหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานที่จัดการศึกษาโดยตรงและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ ตลอดจนหน่วยงานของ เอกชนจึงจะสามารถบรรลุผลตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญมากที่จะต้องทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุก ๆ หน่วยงานมีความเข้าใจในเป้าหมายเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดความร่วมมือประสานสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจอันดีในการสนองความต้องการซึ่งกันและกันอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน รวมไปถึงการ เสริมสร้างทัศนคติให้ผู้เรียนและสังคมได้เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งผลการวิจัยยังพบว่าควรมีการประชาสัมพันธ์และตรงค้ผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติและกระแสนิยมของนักเรียนตลอดจนผู้ปกครอง ให้เห็นถึงความสำคัญ และเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และสถานศึกษาซึ่งในปัจจุบันนักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นการเรียนต่อที่สูงขึ้น ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้

5.1.2 การส่งเสริมและสนับสนุนเป้าหมายในการจัดการศึกษาในระดับ

สถานศึกษา

ส่วนในระดับสถานศึกษา ผู้บริหาร นักวิชาการ ผู้ประกอบการเห็นเห็นด้วยมากในแนวทางที่ว่าสถานศึกษาควรมีนโยบายประสานความร่วมมือทางการศึกษากับหน่วยงานและชุมชนในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.27$) ซึ่งเป็นเพราะหลักสูตรมีส่วนพาดพิงถึงงานอาชีพในท้องถิ่น ดังนั้นการร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชน เช่น หอการค้าจังหวัด สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ แม้กระทั่งพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้นำในท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก โดยเฉพาะสถานศึกษาจะต้องพยายามให้หน่วยงานและชุมชนในท้องถิ่น เข้าใจแนวความคิดของโรงเรียนและ

ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การให้ความรู้และทักษะแก่นักเรียน ช่วยในการฝึกหัดอาชีพ ช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ตลอดจนชักจูงผู้เรียนให้สนใจและมองเห็นความสำคัญของงานอาชีพอิสระ (ธำรง บัวศรี 2521 : 15) ส่วนภายในสถานศึกษาเองผู้บริหารสถานศึกษาก็ควรจัดอบรมชี้แจงครูผู้สอนให้เข้าถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้สอนโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ครูจะได้รับและประโยชน์ในการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งอาจทำได้โดยความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเอกชน

5.2 แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการบริหาร

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเห็นด้วยมากในแนวทางทุกข้อแต่จะให้ความสำคัญมากสำหรับการบริหารระดับกระทรวง โดยพบประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

5.2.1 แนวทางการบริหารระดับกระทรวง

ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเน้นมากในแนวทางที่ว่า ควรเปิดโอกาสอย่างกว้างขวางให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการร่วมกัน ($\bar{X} = 4.29$) ซึ่งสำหรับภาคเอกชนนี้ในอดีตที่ผ่านมาได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับนี้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมอยู่เสมอ เช่น ในด้านการบริจาคทุนการศึกษา วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพราะฉะนั้นสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับองค์กรเอกชนมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องมององศ์กรภาคเอกชนในฐานะที่เป็นแหล่งปัญญาและความคิดมากกว่าจะมองในฐานะที่เป็นแหล่งทุนทรัพย์ โดยเฉพาะสถาบันภาคเอกชนในระดับชาติ เช่น สภาหอการค้า สมาคมอุตสาหกรรมไทย สมาคมธนาคารไทย และสมาคมวิชาชีพอื่น ๆ รวมถึงในส่วนภูมิภาค เช่น หอการค้าจังหวัด ล้วนสมควรได้รับเชิญโดยจะต้องเปิดโอกาสให้องค์กรเอกชนเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ (สุภชัย มณีสโตนีย์ 2530 : 25) ซึ่งทั้งนี้ผู้บริหารการศึกษาระดับกระทรวง กรม กองควรจะได้เอาใจใส่รับฟังข้อมูลและความคิดเห็นจากภาคเอกชนให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และในการบริหารระดับกระทรวงนี้ ยังพบแนวทางอีกว่า

องค์กรบริหารในระดับกระทรวงควรจะ เปลี่ยนบทบาทจากการกำกับ ควบคุม ดูแล สิ่งการมา เป็น การสนับสนุนให้หน่วยงานระดับภูมิภาคและท้องถิ่น เป็นผู้จัด และควรปรับระเบียบกฎเกณฑ์บางอย่าง ให้สอดคล้องกับการบริหาร ซึ่งต้องอาศัยความยืดหยุ่น และความคล่องตัวเป็นหลัก แนวทางดังกล่าว จะสอดคล้องกับการบริหารการจัดการศึกษาโดยใช้รูปแบบการกระจายอำนาจ เพราะจะทำให้มีการ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนซึ่งจะ เป็นการลดความสูญเปล่าของการลงทุนในการ จัดการศึกษา

5.2.2 แนวทางการบริหารระดับสถานศึกษา

สำหรับแนวทางการบริหารในระดับสถานศึกษา สามารถสรุปได้ว่า จะต้องมีการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันภายในสถานศึกษา เช่น มีนโยบายในการเปิดโอกาสให้ ครูอาจารย์ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานรวมถึงการประสานงานระหว่างกลุ่มโรงเรียน โดยเฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเห็นด้วยมากใน แนวทางที่ว่า ควรจัดให้มีคณะกรรมการดำเนินงานในสถานศึกษาที่ประกอบด้วยผู้นำในท้องถิ่น และผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระ ($\bar{X} = 4.15$) แนวทางดังกล่าวนี้ จะ เป็นการตั้งสถาน ประกอบการและชุมชน เข้ามาร่วมจัดการศึกษาซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือประสานงานกันในการ จัดการศึกษาได้สอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนมากยิ่งขึ้น และผู้ บริหารสถานศึกษาก็อาจได้รับข้อคิดเห็นและความช่วยเหลือต่างๆ จากผู้ประกอบการและผู้นำใน ท้องถิ่น ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นได้อย่าง เกิดประโยชน์สูงสุด

5.3 แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับหลักสูตร

ในส่วนนี้มีประเด็นที่ควรสนใจเกี่ยวกับแนวทางการจัดหลักสูตรและการบริหาร หลักสูตร นำมาอภิปรายได้ดังนี้

5.3.1 การจัดหลักสูตร

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถเป็นข้อสรุปได้ว่า การจัดหลักสูตร ให้เอื้อต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ จะต้องเป็นความ ร่วมมือกันระหว่างหลายฝ่ายเพื่อให้หลักสูตรสามารถสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้ อย่างแท้จริง โดยเฉพาะผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการเห็นด้วยมากในแนวทางที่ว่า

การจัดหลักสูตรควรจะมีการสำรวจความต้องการจากชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.49$) ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้จะต้องกระทำกันอย่างเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อศึกษาถึงความต้องการตั้งแต่ชุมชนเล็ก ๆ ไปจนถึงระดับอำเภอและจังหวัด ก่อนที่จะนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์รายวิชาการเรียนการสอน โดยเฉพาะวิชาใหม่ ๆ ที่จำเป็นและคนไทยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้รวมถึงวิชาที่จะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการประกอบอาชีพอิสระต่าง ๆ ดังนั้นจึงควรเป็นการวางแผนร่วมในระหว่างภาครัฐและ เอกชน เพื่อหาข้อยุติหรือแนวร่วมในการจัดหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เสนอให้จัดตั้งคณะกรรมการร่วมภาครัฐและ เอกชน เพื่อร่วมให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดหลักสูตร โดยเฉพาะ

5.3.2 การบริหารหลักสูตร

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าจะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับการบริหารหลักสูตร โดยผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการมีความเห็นด้วยมากที่สุดในแนวทางที่ว่า ควรมีการกำหนดมาตรการที่ชัดเจนและชี้แจงทำความเข้าใจ เพื่อให้สถานศึกษานำหลักสูตรไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.54$) ซึ่งเหตุผลประการหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรจะมีส่วนพาดพิงถึงงานอาชีพในท้องถิ่นโดยตรง และสถานศึกษาซึ่งเป็นระดับปฏิบัติการก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับท้องถิ่นอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นสถานศึกษาจึงควรมีหน้าที่โดยตรงในการนำหลักสูตรไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น และสังคม ซึ่งในความเป็นจริงก็มีการให้อิสระแก่สถานศึกษาในการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นอยู่แล้ว (ทิพวรรณ บุญช่วย 2527 : 21) แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความจำเป็น ประกอบกับผู้ปกครองและนักเรียนส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นการเรียนต่อที่สูงขึ้น สถานศึกษาจึงยังคงค้ำหน้าผลิตคนเพื่อการเรียนคือนั่นเป็นการกำหนดมาตรการที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษานำหลักสูตรไปปรับใช้ โดยเฉพาะการจัดหลักสูตรวิชาชีพให้มีรายวิชาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นรวมทั้งจะต้องมีการชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนการบริหารหลักสูตรให้รัดกุมและเกิดคุณภาพมากที่สุด โดยเน้นมากที่สุดว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะสำรวจข้อมูลพื้นฐานในชุมชน เพื่อบริหารหลักสูตรโดยเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 4.52$) แนวทางดังกล่าวนี้จะทำให้ลดความสูญเปล่า และผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถบริหารหลักสูตรได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น เพื่อให้ครูผู้สอนนำหลักสูตรไปใช้ได้เต็มที่ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรจะต้องมีนโยบายประสานงานกับผู้นำชุมชน หรือสถานประกอบการในท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลมาบริหารหลักสูตร

โดยเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น การกำหนดเนื้อหาวิชาในการจัดทำหลักสูตรวิชาชีพ ให้มีรายวิชาอาชีพอิสระที่สอดคล้องกับสภาพทรัพยากรและเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่น เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง การพัฒนาอุปกรณ์การเรียนการสอนและเครื่องมือ โดยนำมาดัดแปลงและใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า โดยเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นมากที่สุด รวมถึงการวางแผนการใช้บุคลากรและแหล่งวิทยาการในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งจะ เกิดผลดีแก่ผู้เรียนโดยตรง

ในการบริหารหลักสูตรนี้ยังมีอีกแนวทางหนึ่งที่ควรสนใจ คือ การจัดหลักสูตร เสริมพิเศษ ซึ่งพบว่าควรจะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาในการพิจารณาจัดหลักสูตรเสริมพิเศษสำหรับผู้เรียนที่มุ่งสู่อาชีพอิสระโดยเฉพาะ ($\bar{X} = 4.13$) ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรให้ความสนใจสำหรับ หลักสูตรเสริมพิเศษนี้ โดยอาจจัดให้เป็นหลักสูตรอบรมพิเศษระยะสั้นต่อเนื่องภายหลังการสำเร็จ การศึกษา หรืออาจจัดในรูปของโครงการระหว่างเรียน ซึ่งควรจะต้องประกอบด้วยภาคทฤษฎีและ ปฏิบัติ โดยสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเอง หรืออาจร่วมมือกับภาคเอกชน เพื่อให้ผู้เรียนที่เข้า เรียนในหลักสูตรเสริมพิเศษนี้ ได้มีโอกาสพัฒนาทักษะและความสามารถของตนเองมีประสบการณ์เพียงพอ สำหรับการจะออกเพื่อประกอบการจะออกไปประกอบอาชีพอิสระได้จริง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักสูตรเสริมพิเศษนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้กับนักเรียนที่ต้องการจะเตรียมตัวไปประกอบอาชีพ อิสระจริง ๆ เท่านั้น ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรจะมีนโยบายในการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนวิธีการคัดเลือกเพื่อให้ได้ผู้ที่มีความสนใจ และมีคุณสมบัติเหมาะสมจริง ๆ เข้าเรียนในหลักสูตรพิเศษนี้เท่านั้น เนื่องจากในความเป็นจริงผู้เรียนมิได้มีคุณลักษณะของการจะไปเป็นผู้ประกอบการได้ ทุก ๆ คน (บุพิน ประจวบเหมาะ 2531 : 66)

5.4 แนวทางหรือมาตรการเกี่ยวกับการเรียนการสอน

ข้อมูลจากการวิจัยสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนจะต้องให้ความสนใจ กับเรื่องของเวลาเรียน ผู้สอนโดยเฉพาะจะต้องให้ความสำคัญสำหรับการร่วมมือกับหน่วยงาน ภายนอกเป็นพิเศษ โดยพบประเด็นที่ควรสนใจ นำมาอภิปรายดังนี้

5.4.1 ด้านเวลาเรียน

มีแนวทางควรสนใจเกี่ยวกับด้านเวลาเรียน ซึ่งพบว่าควรปรับ คายเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นได้เพื่อความเหมาะสมสำหรับการเรียนการสอนนอกสถานที่ในบางวิชา

แนวทางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนสำหรับบางวิชาที่ต้องออกไปนอกสถานที่ จำเป็นต้องได้รับความสนใจเกี่ยวกับการจัดเวลาเรียนให้เพียงพอ โดยเฉพาะการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชาอาชีพซึ่งถ้ามีข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา นอกจากจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถไม่พอเพียงสำหรับการเรียนต่อระดับสูงขึ้นแล้ว ก็ยังไม่พอเพียงต่อการออกไปประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่น ตามควรแก่สภาพอีกด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจและยึดถือเป็นนโยบายในการจัดคาบเวลาเรียนสำหรับวิชาที่เป็นการเรียนการสอนนอกสถานที่ให้เพียงพอ เช่น จัดตารางสอนให้เรียนในโรงเรียนครึ่งวัน และเรียนนอกสถานที่ครึ่งวัน เพื่อให้คาบเวลาเรียนนอกสถานที่มีความต่อเนื่องกันและเพียงพอ นอกจากนั้นจะต้องมีการปรับภาคเรียนให้สอดคล้องกับลักษณะวิชาอาชีพที่จัดสอนในโรงเรียน ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่และดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษา

5.4.2 ด้านผู้สอน

ในด้านผู้สอนพบข้อสรุปว่า ควรมีการพัฒนาระบบบุคคลากรตลอดจนตัวผู้สอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งผลการวิจัยจะชี้ไปในทางที่ว่า ควรมีการส่งเสริมการสอนที่ใช้วิทยากรจากสถานประกอบการหรือแหล่งส่งเสริมอาชีพ เข้ามามีส่วนร่วมในการสอนวิชาอาชีพด้วย โดยเน้นมากสำหรับแนวทางที่ว่าควรสร้างระบบจูงใจเพื่อชักนำผู้ชำนาญการทางอาชีพในท้องถิ่นเข้าร่วม เป็นวิทยากรพิเศษในการสอนวิชาอาชีพ ($\bar{X} = 4.39$) เหตุผลประการหนึ่งอาจเป็นเพราะวิชาอาชีพบางวิชาผู้ชำนาญการภายนอกสถานศึกษาจะให้ความรู้ได้ดีกว่าครูผู้สอน ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรมีการสร้างระบบจูงใจเพื่อชักจูงบุคคลเหล่านี้เข้าร่วมเป็นวิทยากรพิเศษ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่จะไม่ต้องการค้าตอบแทน ดังนั้นสถานศึกษาจึงอาจจูงใจโดยการยกย่องให้เกียรติ อาจมีการมอบฉัตรหรือเกียรติบัตรยกย่องคำชมเชย เพื่อให้บุคคลเหล่านี้มีความภูมิใจและเต็มใจที่จะร่วมมือกับสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ตัวผู้สอนเองก็ควรจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากการสอนตามหนังสือมาเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.31$) ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ จะชี้ให้เห็นถึงลักษณะการสอนของครูว่าจะต้องมีการเปลี่ยนวิธีการสอนจากเดิม ซึ่งส่วนใหญ่จะมุ่งการสอนตามตำราโดยเน้นวิชาการเป็นหลัก มาเป็นการสอนเพื่อการเรียนรู้และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสอนเกี่ยวกับวิชาอาชีพหรือการสอนวิชาสามัญ ดังนั้นจึงควรเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการอบรมชี้แจงทำความเข้าใจกับครูผู้สอนให้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพอิสระ โดยในการสอนวิชาอาชีพครูผู้สอนจะต้องมุ่งภาคปฏิบัติอยู่แล้ว

ดังนั้น ในการสอนครูก็อาจลงมือทำไปพร้อม ๆ กับนักเรียนเลยและถ้าเป็นไปได้ครูก็อาจจะร่วมลงทุนกับนักเรียนด้วย ซึ่งวิธีนี้นอกจากจะเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเองแล้ว ในส่วนตัวครูเองก็ยังได้หาประสบการณ์ไปพร้อม ๆ กับนักเรียนด้วย ทำให้รู้ข้อบกพร่องต่าง ๆ สำหรับนำมาเป็นข้อมูลเพื่อใช้สอนหรือแนะนำนักเรียนต่อไป สำหรับในการสอนวิชาสามัญครูก็จะต้อง เลิกสอนคามหนังสือมาเป็นการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดกับนักเรียน เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการศึกษาเหตุผลอย่างมีขั้นตอน สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและยังเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ครูผู้สอนก็ยังจำเป็นต้องมีทักษะและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานอาชีพอิสระอย่างเพียงพอ เพราะจุดประสงค์ของการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นการสอนในวิชาอาชีพหรือวิชาสามัญจะต้องมีการสอดแทรกเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระอย่างเหมาะสม ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่จะยังคงไม่มีความรู้ความชำนาญ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรหามาตรการในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้เพียงพอ โดยจะต้องกำหนดให้มียุทธศาสตร์สำหรับการจัดอบรมชี้แจง และพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพอิสระ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกับภาคธุรกิจเอกชน และจะต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอ

5.4.3 การร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก

ผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการมีความเห็นด้วยมากที่สุด

ในแนวทางที่ว่าโรงเรียนควรติดต่อดีสร้างความสัมพันธ์กับสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่น เพื่อขอความร่วมมือในการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับอาชีพ ($\bar{X} = 4.62$) แนวทางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา ควรจะต้องมีความตื่นตัวในการติดต่อและประสานงานกับภาคเอกชนเหล่านี้ ในฐานะที่เป็นแหล่งวิทยาการที่จะมีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอนโดยเฉพาะด้านที่เกี่ยวกับอาชีพของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนอาจจะขอความร่วมมือด้วย เช่น การจัดส่งวิทยากรหรือผู้ชำนาญการมาช่วยสอนในโรงเรียนสำหรับการเรียนในวิชาอาชีพที่โรงเรียนขาดครูผู้ชำนาญการโดยเฉพาะ รวมถึงการจัดตั้งระบบการฝึกอาชีพโดยร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับเอกชน เพื่อฝึกประสบการณ์ให้นักเรียนได้เข้าใจชีวิตจริงของงานอาชีพและสามารถปรับตัวได้ เช่น ระบบการฝึกงานที่เครือบริษัทเจริญโภคภัณฑ์ได้จัดฝึกงานให้นักศึกษา ซึ่งในการฝึกประกอบด้วย 3 ภาค คือ ภาคปฐมนิเทศ ภาคแบ่งกลุ่มย่อยฝึกกับที่เลี้ยง และภาคสรุปและประเมินผล ที่จะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษากับเอกชน ซึ่งผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วอาจจะเป็นลูกจ้างอยู่ในสถานประกอบการที่ฝึกอบรมต่อไป หรืออาจแยกตัวออกมาประกอบอาชีพอิสระเองก็ได้ นอกจากนี้ในการสอนวิชาอาชีพซึ่งเน้นการสอนอย่างครบวงจรของอาชีพอิสระโรงเรียนก็ควรมีแนวทางในการกำหนดนโยบายประสานด้านการตลาดกับท้องถิ่น เพื่อหาตลาดสำหรับผลของการจำหน่ายผลผลิต

ของนักเรียน โดยผ่านกิจกรรมสหกรณ์หรือการรวมกลุ่มประกอบอาชีพอิสระตามความเหมาะสม นับได้ว่าแนวทางดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดไว้ในทิศทางแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ซึ่งได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพโดยให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนตามความเหมาะสมกับวัยเป็นอย่างมาก (กรมสามัญศึกษา 2531 ค : 9) นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนได้ประสบการณ์ทางด้านการจัดการ การขาย การตลาด ด้วยตนเองซึ่งจัดอยู่ในวงจรของการสอนเกี่ยวกับอาชีพอิสระ

5.5 แนวทางหรือมาตรการ เกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพอิสระ

5.5.1 การประสานงาน

ข้อมูลจากการวิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินงานแนะแนวอาชีพอิสระ ในสถานศึกษาจะต้องเป็นความร่วมมือกันระหว่างหลายฝ่าย ซึ่งผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการจะเน้นมากในแนวทางที่ว่า ควรมีการประสานงานระหว่างฝ่ายแนะแนวของแต่ละสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เกี่ยวกับอาชีพอิสระ และจะต้องประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางการแนะแนว แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาน่าจะมีนโยบายในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานเอกชนดังกล่าว เพื่อประสานความร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพอิสระต่าง ๆ ซึ่งสามารถจัดได้หลายแบบตามความเหมาะสม ความพร้อมและความสามารถของโรงเรียน เช่น การจัดกิจกรรมทัศนศึกษาพานักเรียนไปชมแหล่งประกอบอาชีพต่าง ๆ การสาธิตอาชีพอิสระต่าง ๆ การจัดโครงการสัมมนาอาชีพ ฯลฯ และมีข้อสังเกตว่าการดำเนินงานแนะแนวควรจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาโดยตรงด้วย รวมถึงหน่วยงานหรือสถาบันที่ทำหน้าที่ส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม แรงงาน กรมพัฒนาชุมชน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระต่าง ๆ ให้แก่สถานศึกษา เนื่องจากในปัจจุบันข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับงานอาชีพอิสระยังเผยแพร่ไปได้ในวงจำกัด ซึ่งผลการวิจัยพบว่าควรจัดให้มีศูนย์ประสานงานแนะแนวอาชีพอิสระระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา กับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปยังสถานศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งการจัดให้มีศูนย์ประสานงาน เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระโดยตรง เช่นนี้ จะทำให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ กว้างขวางยิ่งขึ้น

5.5.2 ระบบบุคลากร

ข้อมูลจากการวิจัยบ่งชี้ไปในทางที่ว่า ควรจะให้ความสำคัญเป็นพิเศษสำหรับระบบบุคลากรแนะแนวโดยผู้บริหาร นักวิชาการ และผู้ประกอบการมีความเห็นด้วยมากที่สุด ในแนวทางที่ว่า ควรสร้างระบบบุงใจเพื่อชักจูงผู้ประสบความสำเร้จในอาชีพอิสระในท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นวิทยากรพิเศษในการแนะแนวอาชีพ ($\bar{X} = 4.54$) ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะเป็นข้อยืนยันได้ว่า การแนะแนวอาชีพอิสระในสถานศึกษาจะต้องเป็นความร่วมมือกันหลายฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรที่เป็นผู้ชำนาญการเกี่ยวกับอาชีพอิสระ เช่น ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่น เนื่องจากบุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้มีประสบการณ์ และเชี่ยวชาญในอาชีพอย่างแท้จริงสามารถแนะนำนักเรียนได้ด้วยข้อมูลและข่าวสารทางอาชีพอิสระได้ถูกต้องและอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ดังนั้น ฝ่ายแนะแนวในสถานศึกษาจึงควรชักจูงบุคคลเหล่านี้ให้มีส่วนร่วมในการแนะแนวแก่นักเรียน ซึ่งจะต้องมีการสร้างระบบบุงใจโดยยกย่องให้เกียรติมากกว่าเรื่องค่าตอบแทน ซึ่งบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่มักจะเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาอยู่แล้ว แต่สำหรับฝ่ายแนะแนวเองก็จะต้องมีการพัฒนาระบบการให้ข้อมูลข่าวสารของตนเองด้วย ซึ่งผลการวิจัยพบว่าบุคลากรทางการแนะแนวควรสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพอิสระในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแนะแนวผู้เรียนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในท้องถิ่น รวมถึงอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น แสดงให้เห็นว่าฝ่ายแนะแนวควรจะได้มีการติดต่อสร้างความสัมพันธ์กับท้องถิ่น รวมถึงผู้นำในชุมชน และสถานประกอบวิชาชีพต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด เพื่อรับฟังความคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะซึ่งจะได้นำมาแนะแนวแก่นักเรียนเกี่ยวกับข่าวสารข้อมูลทางอาชีพอิสระต่าง ๆ ได้ถูกต้อง โดยเฉพาะการแนะนำถึงอาชีพใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ แต่จะต้องเป็นการแนะแนวเชิงสร้างสรรค์คือจะต้องเป็นไปในลักษณะของการพัฒนาอาชีพด้วยวิธีการที่ทันสมัย แตกต่าง ไปจากที่ชาวบ้านประกอบกันอยู่

5.5.3 การติดตามผล

แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ไ้จากการวิจัยก็เน้นมากเป็นพิเศษสำหรับการติดตามผลของการแนะแนวอาชีพอิสระ โดยมีความเห็นด้วยมากที่สุดกับแนวทางที่ว่า ควรจัดให้มีการติดตามผลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว เพื่อนำปัญหาอาชีวปราชัยและปรับปรุงระบบการแนะแนวของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.60$) ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะมีความสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2529 : 55-56) สรุปได้ว่า ควรจัดให้มีการติดตามผล และ

ประเป็นผลจากการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในลักษณะต่าง ๆ ทั้งในขณะที่นักเรียนอยู่ในระหว่างการศึกษาในโรงเรียน และเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว โดยจัดทำสถิติและสรุปรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ซึ่งอาจได้ข้อสรุปได้ว่าการจัดให้มีการคิดตามผลการแนะแนวอาชีพอิสระเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากจะทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อบกพร่องต่าง ๆ ของการจัดระบบแนะแนวเพื่อจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาแนะแนวอาชีพอิสระ รวมถึงการส่งเสริมกลวิธีต่าง ๆ ในการแนะแนวที่ได้ผล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

1. ประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

เนื่องจากการวิจัยพบว่าประเภทอาชีพอิสระที่ควรส่งเสริมเป็นอย่างมากสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ อาชีพที่อาศัยหลักวิชาการจำหน่ายสินค้า อาชีพที่อาศัยหลักวิชาเกษตรกรรม อาชีพที่อาศัยหลักวิชาศิลปะและหัตถกรรม และอาชีพที่อาศัยหลักวิชาการบริการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระสมควรที่จะสนใจและส่งเสริมอาชีพอิสระเหล่านี้ โดยจัดหลักสูตรวิชาชีพให้สอดคล้องกับประเภทอาชีพอิสระดังกล่าว และมีการกำหนดทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับอาชีพอิสระแต่ละประเภทรวมถึงจะต้องส่งเสริมการสอนโดยเน้นการพัฒนาอาชีพอิสระสาขาต่าง ๆ เหล่านี้ให้มีวิธีการที่ทันสมัยดีกว่าที่มีการประกอบกันอยู่ในปัจจุบัน

2. ด้านเป้าหมายในการจัด

เนื่องจากการวิจัยได้ข้อสรุปว่าจะต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนเป้าหมายในการจัดการศึกษาทั้งในระดับกระทรวงและในระดับสถานศึกษา โดยเน้นการสร้างความสำเร็จถึงเป้าหมายเพื่อให้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า

2.1 ควรกำหนดให้มีองค์กรทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ให้นักเรียนตลอดจนผู้ปกครองได้มีความเข้าใจในเป้าหมายของการจัดการศึกษา และมองเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ โดยจะต้องเน้นการให้ สื่อมวลชนทุก ๆ ประเภทให้เกิดประโยชน์กว้างขวางที่สุด

2.2 ไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะเป้าหมายหนึ่งเป้าหมายใดเป็นพิเศษ เพราะ การจัดการศึกษาระดับนี้ควร เป็นการเสนอทางเลือกให้ผู้เรียน เป็นคนตัดสินใจ

3. ด้านการบริหาร

ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ควรมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับสังคมและท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยจะต้อง เน้นการบริหาร ทั้งในระดับกระทรวงและในระดับสถานศึกษา มีการประสานความร่วมมือทางการศึกษาระหว่าง หน่วยงานที่จัดการศึกษากับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

3.1 ควรกำหนดกลไกในการสร้างความร่วมมือทางการศึกษาระหว่าง หน่วยงานที่จัดการศึกษากับหน่วยงานภายนอกต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและ เอกชนทั้งในระดับกระทรวง ระดับจังหวัดและระดับโรงเรียน โดยลดความเป็นระบบราชการลงให้น้อยที่สุด

3.2 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการจะต้อง ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้และรับทั้ง 2 ฝ่าย โดยสถานศึกษาจะต้องปรับปรุงในทุกด้าน เพื่อ เรียกศรัทธาและความเชื่อถือจากสถานประกอบการให้ได้

3.3 ควรมีระบบทดสอบทัศนคติ และความรู้ความชำนาญในการบริหารมัธยมศึกษา เป็นครั้งคราว เพื่อโยกย้าย เปลี่ยนแปลงผู้บริหารที่มีทัศนคติล้าหลัง ไปปฏิบัติหน้าที่อื่น เพราะหาก ไม่มีการโยกย้าย เปลี่ยนแปลงจะเป็นอุปสรรคต่อความคิดสร้างสรรค์ของคณาจารย์และนักเรียน

4. ด้านหลักสูตร

เนื่องจากการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่เอื้อต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อ ส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ควรมีลักษณะเปิดกว้าง เพื่อให้สามารถสนองความต้องการ ของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง ซึ่งการจัดหลักสูตรให้มีลักษณะดังกล่าวควรจะคำนึงถึง ดังต่อไปนี้คือ

4.1 การจัดหลักสูตรควรมีการร่วมมือประสานงานกันตั้งแต่หน่วยงานระดับชาติ ระดับภูมิภาค ระดับท้องถิ่น จนถึงระดับสถานศึกษา เพื่อให้หลักสูตรสามารถสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง

4.2 ควรให้ความสนใจสำหรับวิชาใหม่ ๆ ที่มักเรียนยังขาดความรู้และสามารถนำไปใช้งานได้ โดยนำมาบรรจุในหลักสูตร เช่น การตลาด การจัดการ บัญชี จิตวิทยา มนุษยสัมพันธ์ ฯลฯ

4.3 สถานศึกษาควรให้ความสนใจกับหลักสูตร เสริมพิเศษโดยจัดเป็นรูปแบบโครงการ โดยผู้เรียนรวมกลุ่มกันเลือกอาชีพและดำเนินโครงการเอง โดยมีวิทยากรท้องถิ่น และครู เป็นที่ปรึกษา

4.4 ไม่ควรจำกัดหน่วยกิตการ เรียนภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5. ด้านการ เรียนการสอน

ข้อมูลจากการวิจัยสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับตัวผู้สอนและวิธีสอน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นเพิ่มเติมในประเด็นทั้งสองดังต่อไปนี้คือ

5.1 ผู้สอนควร เปลี่ยนทัศนคติ โดยจัดแนวการสอนปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี ไม่ควรมุ่ง เน้นแค่วิชาการ และต้องมีการประสานแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นกับผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ จากชีวิตการทำงาน เพื่อจะได้ถ่ายทอดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โลกของงานอาชีพต่าง ๆ ความ เป็นจริง

5.2 เนื่องจากการสอนวิชาอาชีพพบว่า ควรจะสอนให้ครบวงจรของอาชีพอิสระ ดังนั้นจึงน่าจะมีการปรับปรุงสถานศึกษาให้มีลักษณะเป็นโรงงาน หรือสถานประกอบการ ที่ครบวงจร โดยอาจจัดให้มีสถานประกอบการที่เป็นแหล่งผลิตสินค้าสถานประกอบการที่เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าส่งและปลีก สถานประกอบการที่เป็นแหล่งให้บริการ

5.3 การสอนเกี่ยวกับอาชีพควร เน้นการวางแผน การจัดการ และการทำงานกลุ่ม เพื่อสร้างนิสัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคม

5.4 โรงเรียนควรประเมินผลการเรียนวิชาอาชีพร่วมกับสถานประกอบการหรือผู้ชำนาญการทางอาชีพในท้องถิ่นโดยเน้นในแง่ของพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ค่านิยม และ เจตนิสัยทางอาชีพอิสระ

6. ด้านการแนะแนวอาชีพอิสระ

ข้อมูลจากการวิจัยมุ่งชี้ไปในทางที่ว่า การแนะแนวอาชีพอิสระจะคงให้ ความสำคัญ เป็นพิเศษสำหรับบุคลากรหรือผู้แนะแนว ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในแนวทางต่อไปนี้คือ

6.1 หน่วยงานที่จัดการศึกษาควรมีนโยบายประสานความร่วมมือกับกรมศึกษาธิการ เพื่อการผลิตบุคลากรผู้ชำนาญการแนะแนวอาชีพอิสระโดยเฉพาะ

6.2 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคลากรต่าง ๆ ใน สถานศึกษากับฝ่ายแนะแนวอาชีพอิสระ เช่น จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะและขอบข่าย เนื้อหาสาระของบริการแนะแนว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

2. ควรมีการศึกษารวิจัยเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ อิสระในระดับอื่น ๆ เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็น ประโยชน์ในการวางแผนการศึกษาในแต่ละระดับให้สอดคล้องต่อเนื่องซึ่งกันและกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย